

Israel-Palæstina-konflikten

Af journalist Malene Grøndahl, iBureauet/Dagbladet Information. 2011.

Den gamle by i Jerusalem.
Foto: Jan Dagø/POLFOTO

Kapiteloversigt

- Israel-Palæstina-konflikten
- Definition af konflikten s. 2
- Konflikts historiske og religiøse baggrund s. 2
- Konflikts historiske udvikling s. 3
- Den første intifada 1987-93 s. 4
- Den anden intifada 2000-2005 s. 6
- Fredsprocessen 1990-2001 s. 10
- Udviklingen siden 2005 s. 12
- Det palæstinensiske selvstyre s. 13
- De palæstinensiske modstandsorganisationer s. 16
- Den israelske stat og de israelske organisationer s. 20
- Centrale udenlandske aktører s. 22
- Konflikts svære spørgsmål s. 25
- Fredsforhandlinger og fremtidsperspektiver s. 27
- Kilder s. 29

Der er sjældent langt i mellem, at medierne kan rapportere om nye bosættelser, selvmordsangreb, nedskydninger og kommende fredsforhandlinger. Israel-Palæstina-konflikten er en af verdens længste konflikter og den har skabt et dybt fjendskab mellem jøder og arabere. Samtidig er den blevet omdrejningspunkt for en række andre konfrontationer i Mellemøsten og for storpolitiske magtspil på internationalt plan. Selv om der er gjort mange forsøg på at skabe fred, er det endnu ikke lykkedes. I november 2004 døde den første præsident for Det Palæstinensiske Selvstyreområde, Yassir Arafat, og to måneder senere blev hans efterfølger, Mahmoud Abbas, indsat. Kort efter rømmede Israel Gazastriben.

Nogle mente, at det palæstinensiske præsidentskifte - og præsidentskiftet i USA i 2009 - gav håb for en fredelig løsning på konflikten. Det lykkedes da også den nye amerikanske præsident Barack Obama at samle israelere og palæstinensere til et møde i september 2010. Men efter få uger brød forhandlingerne sammen, og udsigten til en to-statsløsning synes igen at ligge langt ude i fremtiden. Til gengæld taler flere iagttagere om, at en fælles stat for palæstinensere og israelere kan vise sig som en alternativ løsning.

Definition af konflikten

Hvad er Israel-Palæstina-konflikten?

Det er en konflikt, som har det historiske område Palæstina i centrum. Problemet er, at to forskellige folk - jøderne og palæstinenserne - kræver suveræniteten over og historisk og religiøst begrundet ret til området. Konflikten har medført en række krige, som ikke kun har involveret de to folk, men som også har inddraget en række arabiske lande i regionen samt det internationale samfund, blandt andet repræsenteret ved FN. Under Den Kolde Krig foregik en del af Sovjetunionens og USA's stormagtsrivalisering således i forbindelse med Israel-Palæstina-konflikten, idet de to stormagter støttede hver deres part. Israel-Palæstina-konflikten påvirker desuden indirekte en lang række lande, som har modtaget palæstinensiske flygtninge fra krigene mellem Israel og Palæstina.

Hvad er de vigtigste elementer i konflikten?

De væsentligste elementer i konflikten er i dag følgende spørgsmål:

- Hvilken status skal Jerusalem have - altså hvilket folk skal byen være hovedstad for?
- Hvad skal der ske med de cirka 200 jødiske bosættelser i de palæstinensiske områder på Vestbredden?
- Hvilke muligheder skal de palæstinensiske flygtninge have for at bosætte sig i Israel, og i hvilken grad skal de have kompensation?
- Hvordan skal den endelige grænsedragning være mellem Israel og den kommende palæstinensiske stat?

Her er tale om praktiske, geografiske spørgsmål, som har stor symbolsk og følelsesmæssig betydning for konfliktparterne. Disse spørgsmål har samtidig en historisk og en religiøs side, og der dukker ofte historiske og religiøse argumenter op i konflikten.

Konfliktens historiske og religiøse baggrund

Hvilken historisk baggrund har konflikten?

Både jøder og palæstinensere mener at nedstamme fra folk, som boede i området fra omkring 3000-4000 år før vor tidsregning. Disse folk kom fra Den Arabiske Halvø og var nomader. Omkring år 1000 før vor tidsregning opstod en jødisk stat i området under kongen David, som nævnes i Bibelen. Den blev dog underlagt først græsk og siden romersk herredømme, og efter en jødisk opstand blev det jødiske tempel i Jerusalem i år 70 ødelagt og den jødiske befolkning tvunget på flugt. I århundreder herefter var området domineret af kristne herskere, men det ændrede sig i 600-tallet, da islam med arabiske stammefolks ankomst blev den dominerende religion. Siden blev området fra 1500-tallet underlagt Det Osmanniske Rige, som eksisterede frem til 1. verdenskrig. Både jøder, kristne og muslimer, arabere og israelere har altså grundlag for at føle en historisk tilknytning til Palæstina, og den historiske tilknytning spillede da også en vis rolle, da den jødiske indvandring til området tog fart fra slutningen af 1800-tallet.

Hvad var optakten til konflikten?

I slutningen af 1800-tallet opstod der en jødisk bevægelse, zionismen, som ønskede at oprette et jødisk hjemland i Palæstina. Zionisterne henviste til talemåden "Et land uden folk til et folk uden land", når de skulle forklare, hvorfor der skulle etableres en jødisk stat i Palæstina. Palæstina var dog ikke et land uden folk, for på det tidspunkt boede der formodentlig omkring en halv million arabiske beduiner og fattige daglejere. Den

historiske baggrund for konflikten beskrives udførligt af journalist med speciale i Israel-Palæstina-konflikten Carlo Hansen i bogen "Kaktussens land. En rejse i selvbedrag" (se kilder).

Hvilke religiøse argumenter bruger israelerne?

De fleste israelere er jøder, og de kan henvise til, at Gud ifølge Biblen gav det, vi i dag kalder Israel, men som dengang hed Kana'an, til jøderne. Det fremgår ifølge jødisk tradition af Det Gamle Testamente, hvor det i Første Mosebog beskrives, hvordan Gud indgår en pagt med Abraham: "Jeg opretter min pagt med dig og dine efterkommere i slægt efter slægt, en evig pagt: Jeg vil være din og dine efterkommeres Gud. Det land, hvor du nu bor som fremmed, hele Kana'an, vil jeg give dig og dine efterkommere til evig ejendom, og jeg vil være deres Gud."

Mange jøder tillægger det stor betydning at have adgang til Jerusalem og til Grædemuren, som markerer det sted, hvor der tidligere lå et jødisk tempel. I lange perioder af den jødiske historie har templet i Jerusalem ganske vist været stort set glemt, men i andre perioder har der været tradition for, at jøderne nævner byen i deres daglige bønner med formuleringen "næste år i Jerusalem". Denne bøn udtrykker håbet om, at templet snart vil blive genopbygget.

Hvilke religiøse argumenter bruger palæstinenserne?

Flertallet af palæstinenserne er muslimer, og de kan henvise til, at Jerusalem rummer islams tredjehelligste sted, Klippemoskeen på Tempelbjerget, som araberne kalder Haram al Sharif. Jævnfør islamisk tradition drog profeten Muhammed i år 622 på en himmelfærd, hvor han mødte tidligere profeter og budbringere. Klippemoskeen er bygget på det sted, hvorfra Muhammed ifølge overleveringen foretog denne færd. Derfor mener mange palæstinensiske muslimer, at de har særlig ret til at bo i og omkring Jerusalem, og at de har krav på kontrol med Klippemoskeen, som blev bygget af en af de første muslimske kaliffer i 600-tallet. En gammel muslimsk palæstinenser forklarer i et temanummer af magasinet Zapp jorden rundt fra maj 2001 (se kilder), hvilke forventninger han og andre har til det palæstinensiske selvstyres leder angående Haram al Sharif: "Her har han ikke blot en forpligtelse over for det palæstinensiske folk, men over for en milliard mennesker i hele den islamiske verden. De forventer alle, at formanden befrier Haram al Sharif og sikrer islamisk kontrol over stedet. Al andet ville være forræderi mod religionen!"

Den mindre gruppe af palæstinenserne, som er kristne, føler sig knyttede til Jerusalem, fordi det ifølge Bibelen var her, Jesus blev korsfæstet.

Konfliktens historiske udvikling

Hvordan udviklede konflikten sig i 1900-tallet?

Efter 1. verdenskrig, hvor England og Frankrig havde koloniseret området, begyndte araberne i området ligesom de indvandrede jøder at tale om at etablere deres egen stat. Folkeforbundet (forløber for FN) mente, at de lokale folk burde have deres egne stater i området som afløsning for Det Osmanniske Rige, som var brudt sammen under 1. verdenskrig. Det var på den baggrund, at først Jordan, siden Irak og derefter Syrien og Libanon blev skabt. Tilbage var landområdet Palæstina, hvor der var begyndt at opstå stridigheder mellem de arabiske indbyggere og de jødiske indvandrere. Under 2. verdenskrig forsøgte englænderne derfor at mindske den jødiske indvandring, men efter krigens afslutning rejste tusindvis af jøder ind i området. De havde overlevet nazismens jødeudryddelser i Europa, og der var stor forståelse for, at de ønskede at begynde et nyt liv et andet sted. FN vedtog herefter den delingsplan, som medførte oprettelsen af staten Israel den 14. maj 1948, og som betød et reelt krigsudbrud dagen efter.

Hvad skete der efter 2. verdenskrig?

I 1948 vedtog FN at anerkende en israelsk stat i dele af det område, der i dag er Israel. FN lavede allerede i 1947 en delingsplan, der opdelte Palæstina i en jødisk og en arabisk del. Jøderne, som udgjorde 33% af befolkningen og ejede mindre end 10% af jorden, skulle have omkring 56% af Palæstina, mens palæstinenserne skulle have de resterende cirka 44%. Israelerne var tilfredse med denne fordeling, men palæstinenserne mente, at de havde ret til en stat i hele Palæstina, og derfor afslog de FN's forslag. Palæstinenserne blev bakket op af de arabiske nabolande, hvilket førte til en række krige op gennem de kommende årtier.

Hvordan udviklede konflikten sig fra etableringen af Israel frem til 1987?

- 1948: Dagen efter udråbelsen af den israelske stat den 14. maj 1948 blev Israel og Palæstina invaderet af fem arabiske landes hære: Egypten, Transjordan, Syrien, Libanon og Irak. Da krigen sluttede i 1949, var i alt 958.000 palæstinensere - det vil sige 70% af områdets palæstinensere - blevet flygtninge, og Israel havde nu inklusiv de erobrede områder sat sig på 78% af Palæstina. Israelerne kalder denne krig for Uafhængighedskrigen, mens palæstinenserne kalder den al-Nakhba, katastrofen.
- 1967: På kun seks dage - deraf navnet 'Seksdagskrigen' - erobrede Israel ikke alene Sinai-ørkenen og Gaza-striben fra Egypten, men også Vestbredden og Jerusalem fra Jordan og Golanhøjderne fra Syrien. Israel havde nu herredømmet over hele det oprindelige Palæstina plus Sinai og Golan, og derudover havde landet underlagt sig en befolkning på 1,3 millioner palæstinensere. En halv million palæstinensere blev drevet på flugt, heraf var cirka 220.000 allerede registreret som flygtninge fra 1948, og de blev således drevet på flugt for anden gang inden for mindre end tyve år. Tabene under Seksdageskrigen kaldes af palæstinenserne al-Naksa, tilbagefaldet.
- 1973: Egypten og Syrien indledte angreb på Israel. Israel vandt krigen, og palæstinenserne indså, at de ikke kunne regne med at befri Palæstina med de arabiske landes militære hjælp.
- 1979: Egypten og Israel indgik en fredsaftale, der indebar, at Egypten fik Sinaihalvøen tilbage.
- 1982: Israel invaderede Libanon. Efter tre måneders krig blev der indgået en aftale, som tvang PLO's styrker ud af Beirut til gengæld for, at Israel gjorde en ende på besættelsen af den libanesiske hovedstad, og at internationale styrker sørgede for de civile palæstinensere og libaneseres sikkerhed. Israel genbesatte imidlertid Beirut med det mål at udrydde de palæstinensiske sikkerhedsstyrker, der ifølge forsvarsminister Ariel Sharon fortsat var i byen. Som en del af jagten på sikkerhedsstyrkerne lod Sharon en libanesiske paramilitær styrke, falangisterne, gå ind i flygtningelejrene Sabra og Shatila. Det israelske militær, der bevogtede lejrene, hindrede journalister og ambulancer i at komme ind, og imens dræbte falangisterne, der var bevæbnet af Israel og under israelsk kontrol, omkring 2.000 civile, overvejende kvinder, gamle og børn.
- 1985: Israel trak sig delvist tilbage fra Libanon.
- 1987: Den første palæstinensiske opstand, som palæstinenserne kalder en intifada, brød ud på Vestbredden og i Gaza.

Den første intifada 1987-93

Hvad var den første intifada?

Intifada er et arabisk ord, der bogstaveligt betyder "at ryste noget af sig" eller "rystelse". Den første palæstinensiske opstand blev kaldt en intifada, fordi palæstinenserne i overført betydning ønskede "at ryste israelerne af sig". Derfor benyttes betegnelsen 'intifada' i dag også om oprør.

Intifadaen brød ud den 9. december 1987 i Gaza og spredte sig de følgende uger til resten af de palæstinensiske områder. Intifadaen begyndte med en demonstration dagen efter, at fire palæstinensere var

blevet påkørt og dræbt af en israelsk lastbilchauffør. Men formodentlig var dette blot en mere eller mindre tilfældig anledning til, at et oprør gik i gang. Oprøret bundede nemlig i frustration over besættelsen af Vestbredden, Jerusalem og Gazastriben, som på dette tidspunkt havde været 20 år. Israel havde i løbet af de 20 år eksproprieret (det vil sige fratvunget) omkring 52% af Vestbredden og 42% af Gaza, samt formelt indlemmet Østjerusalem og Golanhøjderne i Israel. På dette tidspunkt havde israelerne 130 bosættelser, der rummede 175.000 personer. For palæstinenserne var situationen blevet værre og værre, og arbejdsløsheden steg stødt, hvilket fik mange især veluddannede palæstinensere til at udvandre.

Hvad ville palæstinenserne opnå med den første intifada?

Palæstinenserne ønskede, at Israel efterlevede FN's resolutioner, hvilket blandt andet ville betyde tilbagetrækning fra de besatte områder og flygtningenes ret til at vende tilbage. Desuden ønskede de en uafhængig stat. Nogle ønskede endda, at Israel skulle udslettes. Men langt de fleste ville være tilfredse med en palæstinensisk stat side om side med Israel og med Jerusalem eller dele af Jerusalem som hovedstad. Det var med disse krav, at palæstinenserens leder Yassir Arafat i al hemmelighed forhandlede med israelske toppolitikere under intifadaen. Forhandlingerne er siden blevet benævnt og kendt som Oslo-processen.

Hvor mange døde under den første intifada?

Ifølge den israelske menneskerettighedsorganisation B'Tselem (se kilder) blev i alt 1.214 mennesker dræbt under den første intifada i perioden fra 1. december 1987 frem til indgåelsen af Oslo-aftalen i september 1993. Af disse var 1.070 palæstinensere, der blev dræbt af israelske sikkerhedsstyrker, og 54 var palæstinensere, der blev dræbt af civile israelere. Herudover blev 47 israelske civile og 43 medlemmer af de israelske sikkerhedsstyrker dræbt af palæstinensere. I samme periode blev over 20.000 mennesker ifølge The Union of Palestinian Medical Relief Committees, UPMRC, (se kilder) såret.

Hvilke resultater fik den første intifada?

· Opmærksomhed fra det internationale samfund:

Intifadaen fik i første omgang det resultat, at det internationale samfund blev opmærksomt på palæstinenserens situation og Israels fremfærd som besættelsesmagt. Kultursociolog Birgitte Rahbek beskriver det således i sin bog "En stat for enhver pris. Konflikten i Mellemøsten" (se kilder): "Billederne af kuffiyaklædte børn der gjorde V-tegnet og kastede sten mod Mellemøstens stærkeste hær, gik verden rundt og forstyrrede billedet af palæstinenserne som terrorister. Børn helt ned til femårsalderen var på gaden, og kvinder stillede sig imellem deres børn og de israelske soldater der søgte at slæbe af med dem. Det var ikke muligt at se billederne som andet end en befolknings kamp for frihed. Børn kravlede op i telefonmaster og på hustage og anbragte det palæstinensiske flag der i smug var blevet syet i de små hjem. Det var ulovligt at vise det palæstinensiske flag, og flere af dem der alligevel gjorde det, blev skudt af israelske soldater - eller døde af elektriske stød eller forbrændinger når de blev beordret op i elmasterne for at hente flagene ned. (...) For første gang var palæstinenserne bedre til at udnytte pressen end israelerne. (...) I løbet af 4 uger ødelagde Intifadaen myten om Israel som en menneskevenlig besættelsesmagt."

· Oslo-processen og Oslo-aftalen:

Intifadaen var medvirkende til, at Israel gik ind i fredsforhandlinger med PLO-lederen Yassir Arafat og til, at Arafat var parat til at indgå kompromiser. Intifadaen medførte mange døde og sårede og store frustrationer i dagligdagen for palæstinenserne. Da Oslo-aftalen blev lanceret i september 1993, blev intifadaen afblæst. De fleste palæstinensere anså Oslo-aftalen for at være et nogenlunde udgangspunkt for en fredelig løsning på konflikten, og kun små fraktioner fortsatte med at udføre væbnede aktioner mod israelerne.

Den anden intifada 2000-2005

Hvornår brød en ny intifada ud?

Den 28. september 2000 besteg den daværende israelske ministerpræsident, Ariel , Jerusalems Tempelbjerg, hvor en af muslimernes største helligdomme, al-Aqsa-moskeen, står. For palæstinenserne var det en åbenlys provokation, idet Sharon var medansvarlig for en massakre på tusindvis af palæstinensere i de to flygtningelejre Sabra og Shatila i Libanon i september 1982. Desuden havde han tidligere bestridt ministerposter i flere israelske regeringer, inden han i 2001 blev premierminister. Blandt andet havde han været ansvarlig for bolig- og bosættelsespolitikken i flere omgange og havde altså været manden bag den fortsatte etablering af bosættelser på besat palæstinensisk territorium. Det var fakta som disse, mange palæstinensere havde i baghovedet, da de så Sharon bestige Tempelbjerget med al-Aqsa-moskeen, og derfor blev den nye intifada, der brød ud som reaktion på Sharons bestigelse af bjerget, opkaldt efter moskeen og fik navnet al-Aqsa-intifadaen.

Hvad lå bag al-Aqsa intifadaen?

Den anden intifada brød ud på grund af ophobet frustration over en række forværringer i palæstinenserens forhold og ringe udsigter til forbedringer. Med de mislykkede Camp David-fredsforhandlinger havde palæstinenserne mistet det sidste håb om, at Oslo-fredsprocessen kunne bibringe dem den palæstinensiske stat, de så brændende ønskede sig. Samtidig var befolkningen træt af den omfattende korruption og magtmisbruget inden for det palæstinensiske selvstyre og frustrerede over, at Arafat havde ladet sig presse af Vesten og Israel til en række indrømmelser, som blandt andet stillede flygtningene dårligere i spørgsmålet om retten til tilbagevenden.

Sammenfattende om årsagen til den anden intifadas udbrud skriver journalist med speciale i Mellemøsten Charlotte Aagaard i sit bidrag til antologien "På tærsklen til fred? Al-Aqsa intifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten" (se kilder): "Sharons besøg ved al-Aqsa moskeen var den gnist, der antændte den folkelige vrede og skuffelse oven på fiaskoen i Camp David og overskridelsen af den symbolske deadline for udråbelsen af en palæstinensisk stat den 13. september 2000."

Hvad ville palæstinenserne opnå med al-Aqsa-intifadaen?

Intifadaens formål var ifølge de palæstinensiske modstandsbevægelser at opnå en fredsaftale, som skulle bygge på FN's resolution 242 (se kilder). Den siger, at Israel skal trække sig tilbage fra alle de områder, som blev besat efter krigen i 1967. Desuden krævede modstandsbevægelsen, at de israelske bosættelser på Vestbredden og i Gaza blev fjernet, og at der blev givet kompensation til de flygtninge, der ikke fik mulighed for at vende tilbage til en fremtidig palæstinensisk stat.

For mange palæstinensere havde intifadaen også en mere følelsesmæssig side, som ikke handlede om konkrete krav, men om at give udtryk for mange års ophobet frustration. Kultursociolog og journalist Birgitte Rahbek skriver om dette i sit bidrag til antologien "På tærsklen til fred? Al-Aqsa intifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten" (se kilder): "Den vrede, som palæstinenserne i dag udtrykker, er hobet op gennem et halvt århundredes undertrykkelse og årtiers besættelse, hvor hverdagens banale provokationer har været bestemt af magtens arrogance. Når uroen bredte sig til selve Israel, skyldes det at også de palæstinensere, der er israelske statsborgere, i deres daglige liv tydeligt mærker den israelske racisme der har holdt dem som de lavest placerede borgere i et i forvejen meget hierarkisk samfund, hvor de ikke kan bygge og bo hvor de vil. Begivenhederne viser at palæstinenserne føler at de ikke har noget at miste og et sådant folk er i bogstaveligste forstand en omvandrende bombe."

Hvordan adskilte al-Aqsa-intifadaen sig fra den første intifada?

- Mindre folkelig, mere militant:

Den første palæstinensiske intifada havde en folkelig karakter forstået på den måde, at hele det palæstinensiske civilsamfund stod sammen om at holde den i gang. Sådan begyndte al-Aqsa-intifadaen også, men efter et par uger skiftede den karakter. De stenkastende børn og unge var der stadig, men de folkelige demonstrationer aftog i hyppighed, og i stedet begyndte palæstinensiske militsgrupper at gå direkte efter israelske soldater og bosættere i militære operationer med raketangreb og selvmordsbombere. Palæstinensiske oprørere havde benyttet selvmordsbombere siden 1993, men under al-Aqsa-intifadaen steg antallet af selvmordsbombere markant, og det samme gjorde andelen af palæstinensere, der sympatiserede med denne type angreb. Intifadaen skiftede altså karakter fra en folkelig opstand med forholdsvis moderate midler til en lav-intensiv guerillakrig med brug af hårdere midler. Forbillederne for denne type modstand var blandt andet Hizbollah-militsen i Sydlibanon, der gennem en langvarig udmattelseskrig til sidst fik den israelske befolkning vendt mod den israelske besættelse af Sydlibanon, så Israel i maj 2000 trak sig ud af området uden en fredsaftale. For palæstinenserne viste det, at Israel ikke i længden kunne holde til den type krig, og det gav dem håb om, at en lavintensiv guerillakrig også ville virke i de besatte områder på Vestbredden og i Gazastriben. Især fra foråret 2002, hvor Israel genbesatte en række byer på Vestbredden, blev selvmordsaktioner et væsentligt element i intifadaen.

- Mere religiøst præget, mere kompromisløs:

Den første palæstinensiske intifada var præget af palæstinensisk nationalisme på tværs af religiøse skel og var domineret af PLO. Den anden intifada var derimod domineret af religiøse argumenter og af islamistiske bevægelser som Hamas og Islamisk Jihad. Det religiøse element ligger også i intifadaens tilnavn al-Aqsa, som refererer til moskeen på Tempelbjerget. Islamiseringen af intifadaen betyder, at nogle kristne palæstinensere føler sig klemte i konflikten og frygter, at en fremtidig palæstinensisk stat vil blive domineret af muslimer. De religiøse argumenters voksende betydning i konflikten var emnet for en hel udsendelse i programmet Religionsrapport på Danmarks Radios P1 den 17. maj 2010 (se kilder)

Hvordan reagerede Israel på al-Aqsa-intifadaen?

Israels reaktion på intifadaen var mere brutal end under den første intifada. Ifølge flere FN-resolutioner reagerede Israel med en "overdreven magtanvendelse", som bestod i massive militære aktioner med Apachehelikoptere, F16-fly, tanks m.m. Aktionerne var dels været rettet mod Det Palæstinensiske Selvstyres faciliteter, dels mod områder og flygtningelejre, som mistænkte for at huse aktivister fra Hamas og Islamisk Jihad. Desuden genbesatte israelsk militær i foråret 2002 flere af de palæstinensiske byer, som blev overgivet til palæstinensisk myndighed i forbindelse med implementeringen af Oslo-aftalen, og Arafat blev sat under en form for overvåget husarrest i sit hovedkvarter i Ramallah på Vestbredden. Mens israelsk militær dræbte flere ledere fra Hamas og Islamisk Jihad vovede israellerne dog ikke at dræbe Arafat - formodentlig af frygt for at skabe en martyrskikkelse, som ville samle palæstinenserne yderligere i kampen for en uafhængig stat.

For at forhindre selvmordsbombeangreb begyndte Israel desuden i 2002 at opføre en såkaldt sikkerhedsbarrieren.

Hvad skete i byen og flygtningelejren Jenin?

Den 3. april 2002 invaderede israelsk militær byen og flygtningelejren Jenin på Vestbredden med tanks og tunge våben. Invasionen var en del af "Operation beskyttelseszone", som militærstyrkerne gennemførte med den begrundelse, at de ville finde frem til palæstinensiske militante og straffe personer, som hjalp de militante. I Jenin, som var hjem for 13.000 palæstinensere, blev det israelske militær mødt af kampberedte palæstinensiske militsfolk. Civile palæstinensere blev fanget i kampene, og det var umuligt for hjælpere

og ambulancer at komme dem til undsætning, fordi det israelske militær havde lukket området fuldstændig og nægtede hjælpearbejdere, journalister og FN-folk adgang.

Efter otte dages kampe var Jenin stort set jævnet med jorden, over 50 palæstinensere og 18 israelere var blevet dræbt, og hundredvis havde mistet deres hjem.

Efterfølgende offentliggjorde FN's generalsekretær rapporten "Report of the Secretary-General prepared pursuant to General Assembly resolution ES-10/10" (se kilder), og Human Rights Watch offentliggjorde et dokument om begivenhederne, "Jenin: IDF Military Operations" (se kilder). Begge rapporter konkluderede, at Israel under invasionen gjorde sig skyldig i adskillige brud på international lov.

Begivenhederne i Jenin er siden - både af palæstinensere og store dele af det internationale samfund - blevet set som et bevis på, at Israel i stigende grad nægter at respektere internationale konventioner og love, og at der ikke kan foregå en åben debat i det israelske samfund om konsekvenserne heraf. Et eksempel herpå er, at filmen "Jenin, Jenin" (se kilder), som beskriver besættelsen af Jenin set fra palæstinenserens synspunkt, i første omgang blev forbudt i Israel. Først efter internationalt pres blev forbuddet ophævet.

Hvor mange døde under al-Aqsa-intifadaen?

Ifølge organisationen MEPC, the Middle East Policy Council, resulterede intifadaen fra dens udbrud 29. september 2000 frem til begyndelsen af 2005 i over 3.500 dødsfald blandt palæstinensere og næsten 1000 dødsfald blandt israelere. I disse tal er ikke medregnet palæstinensiske selvmordsbombere og andre palæstinensiske militante, der døde under angreb, mens medlemmer af de israelske forsvarsstyrker, som døde under aktioner i de besatte områder, indgår i tallene.

Hvordan påvirkede al-Aqsa-intifadaen den palæstinensiske økonomi?

Al-Aqsa-intifaden øgede fattigdommen i de palæstinensiske områder. Tal fra Verdensbanken viste således, at næsten halvdelen af befolkningen i de besatte områder i 2005 levede for under to dollars om dagen, og at arbejdsløsheden var på 27%. Rapporten "Four Years - Intifada, Closures and Palestinian Economic Crisis. An Assessment" (se kilder) gav Israels hårde restriktioner på palæstinenserens bevægelsesfrihed en del af skylden for den udbredte fattigdom, men pegede også på den manglende reformvilje i den palæstinensiske ledelse som en del af årsagen.

Hvordan påvirkede al-Aqsa-intifadaen den mentale sundhed hos palæstinenserne?

Især børnene er blevet meget påvirket af den udbredte vold og de mange dødsfald i dagligdagen. Det viser flere undersøgelser foretaget af organisationen Gaza Community Mental Health Program (se kilder). Undersøgelsen "First GCMHP Study on the Psychosocial Effects of Al-Aqsa Intifada, 2001" (se kilder), som baserer sig på interviews med 121 børn mellem tre og 16 år og deres mødre, viste, at 99,2% af gruppen havde oplevet bombardement af deres hjem og 97,5% havde været udsat for tåregas. Desuden havde 2,5% fået brandsår under intifadaen, og 1,7% var blevet ramt af gummikugler. For børnene alene gjaldt, at 96,6% havde set skyderier, 35,1% havde set en nabo, der var såret eller dræbt, og 22,9% havde set et såret eller dræbt familiemedlem. Rapporten konkluderede, at over halvdelen af børnene var begyndt at udvikle akutte symptomer på post-traumatisk stress-syndrom (PTSD), mens en fjerdedel af mødrene led af depression. Lederen af organisationen, Eyad El Serraj forklarede i artiklen "Børn kæmper de voksnes krig" i Politiken 18.

december 2001 (se kilder), at mange børn selv deltog aktivt i kampene for at kompensere for deres desillusionerede fædres passivitet. Børnenes aktive deltagelse er imidlertid ikke udtryk for, at de ikke er bange, understreger Serraj: "Vi kan se, at børn er voldelige over for andre børn og lærere i skolen - de forsøger at beskytte sig mod den frygt, de føler om natten, ved at være ekstra macho om dagen."

Hvordan påvirkede al-Aqsa intifadaen den mentale sundhed hos israelerne?

Intifadaen skabte en udbredt følelse af usikkerhed blandt israelerne. Den øgede brug af selvmordsaktioner medførte, at mange israelere i årevis levede og lever i frygt for, at de eller deres nærmeste bliver ofre for en selvmordsbombe. Derfor har mange svært ved at føre en normal dagligdag. Det beskrives i artiklen "Den konstante frygt for 'næste gang'" i Information, 26. januar 2002 (se kilder), hvor en midaldrende kvinde er citeret for følgende udsagn: "Vi prøver at opretholde en facade af normalitet, men det er svært. Vi går ikke på cafe eller i biografen længere, og kommer kun i butikscenteret når det er strengt nødvendigt. Busserne holder jeg mig helt fra, så vil jeg hellere gå."

I samme artikel forklarer psykologen Allen Cohen om israelernes reaktioner, at "sengevædning og voldelig adfærd er en almindelig reaktion blandt børn, mens de voksne lukker sig ind i sig selv eller bliver aggressive".

Hvad er det såkaldte sikkerhedshegn?

Sikkerhedshegnet er den officielle betegnelse for en barriere, som de israelske myndigheder begyndte at opføre i 2002 som en adskillelse mellem Israel og Vestbredden. Muren var planlagt til at blive 600 kilometer lang, men er ifølge artiklen "Murens grumme symbolik" i Information 29. juli 2010 (se kilder) allerede over 700 kilometer lang. Den har nogle steder form af en otte meter høj betonmur, og den inddrager på hele strækningen store arealer på begge sider, hvor der opføres pigtrådshegn, skyttegrave og militærveje. Hegnets gennemsnitlige bredde er 60 meter, enkelte steder er det op til 100 meter.

Formålet med barrieren er ifølge israelerne at forhindre selvmordsbombeangreb inde i selve Israel ved at gøre Israel i stand til at kontrollere alle, der ankommer til eller forlader israelsk territorium. Men mange palæstinensere opfatter den som en form for 'apartheidmur', som gør hverdagen endnu mere besværlig for palæstinenserne, og denne opfattelse deler også FN og en række internationale humanitære organisationer, blandt andre Røde Kors.

Hvad mener det internationale samfund om sikkerhedshegnet?

Allerede i 2004 afgjorde Den Internationale Domstol (ICJ), at opførelsen af sikkerhedsbarrieren, af domstolen kaldet 'muren', var i strid med international lov. Dommerne udtalte, at muren burde rives ned, og at de palæstinensere, der var blevet berørt af byggeriet, burde modtage kompensation. Afgørelsen fra domstolen fik dog ikke Israel til at stoppe opførelsen, ligesom protester fra FN og fra internationale og lokale menneskerettighedsgrupper og ngo'er heller ikke har fået Israel til at ændre sin beslutning. Den israelske regerings argument for at opføre barrieren er, at den kan forhindre selvmordsangreb og andre militante operationer fra palæstinensisk side. ICJ, FN og andre internationale aktører peger derimod på, at muren ikke følger 'den grønne linje', våbenhvilegrænserne fra 1949, men i stedet har annekteret store dele af det territorium, der skal udgøre en fremtidig palæstinensisk stat. På den måde splitter muren i praksis det palæstinensiske selvstyreområde og umuliggør etableringen af et sammenhængende område med fornuftig infrastruktur, og FN's særlige udsending til Vestbredden og Gaza udtalte i 2009, at Israel burde rive muren ned.

Konflikten omkring muren beskrives i artiklen "FN: Israel må rive muren ned" i Politiken 20. juli 2009 (se kilder).

Hvad er konsekvensen af sikkerhedshegnet?

Ifølge tidsskriftet Palæstina Nyt december 2004 (se kilder) havde opførelsen af sikkerhedshegnet allerede i 2004 betydet, at cirka 6.000 palæstinensere boede i enklaver mellem hegnet og den grønne linje (grænsen mellem Israel og de besatte områder), mens 40.000 palæstinensere boede i enklaver helt omringet af barrieren. Ifølge FN-organisationen OCHA (se kilder), der har fulgt og kortlagt udbygningen af muren, vil 125.000 palæstinensere være omringet på tre sider af muren, når den er færdigbygget, og 26.000 palæstinensere vil være omringet på alle sider, så de skal bruge en tunnel for at komme ud og ind af deres by. Det fremgår af artiklen "FN: Israel må rive muren ned" i Politiken 20. juli 2009 (se kilder).

Opførelsen af muren har desuden ramt palæstinensiske landmænd hårdt, fordi den israelske stat har inddraget store landbrugsarealer i forbindelse med byggeriet. Ifølge kronikken "Palæstina - en forsvunden stat" i Politiken 1. juni 2007 (se kilder) havde Israel allerede i 2007 forbindelse med opførelsen af muren og anlæggelsen af nye bosættelser revet 450.000 oliventræer op. De berørte landmænd og andre palæstinensere, som bliver påvirket af sikkerhedsmuren, har sluttet sig sammen i aktivistgrupper og ngo'er, som protesterer mod muren med fredelige midler, men hidtil uden effekt.

Fredsprocessen 1990-2001

Hvad er fredsprocessen?

Fredsprocessen startede efter Golfkrigens afslutning i 1990. USA havde til gengæld for arabisk og fransk støtte i Golfkrigen lovet at indkalde til en international konference om det israelsk-arabiske problem. Det skete i form af den såkaldte Madrid-konference i oktober 1991, der blev startskuddet til det, vi kender som fredsprocessen. Processen førte siden til en lang række hemmelige og offentlige møder mellem delegationer og forhandlere fra de forskellige parter. De vigtigste resultater var fredsaftalen mellem Israel og Jordan og Oslo-aftalen, der gav palæstinenserne administrationen over dele af Vestbredden og Gaza og udstak en dagsorden for de videre forhandlinger. Ved de såkaldte Camp David-forhandlinger i sommeren 2000 skulle de sidste spørgsmål om Jerusalems fremtid og de palæstinensiske flygtninge have været løst, men forhandlingerne brød sammen, og siden brød den anden intifada, al-Aqsa-intifadaen, ud.

Hvad er Oslo 1 fra 1993?

Oslo 1 hedder officielt "Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements" (se kilder) og er den aftale, der blev indgået mellem PLO og Israel i september 1993. Aftalen blev indgået i Washington, hvor PLO-lederen Yassir Arafat og Israels daværende ministerpræsident, Yitzhak Rabin, gav hinanden et berømt håndtryk på plænen foran Det Hvide Hus. Såvel håndtrykket som aftalen var skelsættende begivenheder i konflikten mellem israelerne og palæstinenserne, idet aftalen fastlagde principperne for en fredelig løsning. Væsentlige elementer i aftalen var:

- Fredsprocessen skal munde ud i "en retfærdig, varig og altomfattende fred og historisk forsoning."
- PLO anerkender staten Israel, mens Israel anerkender PLO som repræsentant for palæstinenserne.
- I løbet af en overgangsperiode på højst fem år skal territorium og myndighed overdrages fra Israel til den palæstinensiske selvstyremyndighed.

- De endelige forhandlinger skal begynde to år inde i overgangsperioden og altså vare maksimalt fem år.
- De største stridspunkter skal derimod først forhandles på plads i løbet af den såkaldte forhandlingsperiode. Det drejer sig blandt andet om Jerusalems status, bosættelsernes fremtid, de palæstinensiske flygtninges fremtid, den endelige grænsedragning og spørgsmålet om sikkerhed. Håbet var, at de to parter i løbet af overgangsperioden ville opnå større tillid til hinanden, så de med tiden kunne nå til enighed om disse stridspunkter.

I dag - næsten 20 år efter indgåelsen af Oslo 1 - er de to parter imidlertid ikke nået til enighed om nogen af de resterende punkter.

Hvad er Gaza-Jeriko-aftalen fra 1994?

Gaza-Jeriko-aftalen, i officiel tale "Agreement on the Gaza Strip and the Jericho Area" (se kilder), er en aftale, der officielt opretter den palæstinensiske selvstyremyndighed. Aftalen trådte i kraft 4. maj 1994, og det var fra denne dato, at de fem års overgangsperiode nævnt i Oslo 1 skulle regnes. Det vil altså sige, at en selvstændig palæstinensisk stat - og ikke blot et selvstyreområde - skulle etableres senest 4. maj 1999.

Hvad er Oslo 2 fra 1993-1995?

Oslo 2 hedder officielt "Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip" (se kilder). Det er en samling aftaler indgået fra september 1993 til september 1995. Disse aftaler byggede videre på og konkretiserede principperne fra Oslo 1 og var anvisninger på, hvordan det mere præcist skulle foregå, når territorium og myndighed skulle overdrages fra Israel til den palæstinensiske selvstyremyndighed. Oslo 2 indeholdt blandt andet anvisninger for valget til det palæstinensiske selvstyresråd og oprettelsen af en palæstinensisk politistyrke. Begge dele blev omsat til praksis, mens Israel næsten konsekvent overskred de anførte deadlines for overdragelse af territorium.

Hvad var Camp David-topmødet i 2000?

Camp David-topmødet fandt sted på den amerikanske præsidents landsted med samme navn i juli 2000. Efter en årrække med tilbageslag i fredsprocessen begyndte parterne at forhandle om de største stridspunkter, som var blevet udskudt ved forhandlingerne frem til Oslo-aftalen - altså Jerusalem, flygtninge, bosættelser, sikkerhed og grænsedragning. Forhandlingernes hovedpersoner var den israelske premierminister Ehud Barak og PLO-lederen Yassir Arafat, og 'mødeleder' var USA's præsident Bill Clinton. Der var flere gange forlydender om, at en aftale var inden for rækkevidde, men forhandlingerne brød alligevel sammen, og Clinton gav den palæstinensiske forhandlingsdelegation skylden herfor. Et forsøg på at genoptage forhandlingerne i den egyptiske badeby Taba et halvt år senere mislykkedes.

Af de oplysninger, der kom frem efter mødet, fremgik det, at det var spørgsmålet om Jerusalems status, der fik forhandlingerne til at bryde sammen.

Hvad betød 11. september 2001 for konflikten?

Terrorangrebet i New York og Washington 11. september 2001 satte øget fokus på bekæmpelse af terrorisme og på forbindelsen mellem islamisme og terrorisme over hele verden. USA's kamp mod terror, som blandt andet indbefatter krigen i Afghanistan og fjernelsen af den tidligere præsident Saddam Hussein i Irak, fik støtte fra mange vestlige lande, og Israel formåede hurtigt at udnytte situationen til at samle opbakning til en hårdere kurs over for militante palæstinensiske grupper. Journalist med speciale i Mellemøsten Mette Jørgensen Rodgers beskrev den tiltagende støtte til denne 'jernnævepolitik' i sin analyse "Er viljen til stede?" i Information 17. november 2004 (se kilder): "Israel er tidligere blevet kritiseret af USA for samme politik, men det ændrede sig efter 11. september-angrebene mod USA, som Israel dygtigt brugte til at pointere eksistensen af et israelsk-amerikansk skæbnefællesskab og sårbarhed i forhold til terrorisme. Siden har Sharon fået grønt

lys fra Washington til - gennem hårdtslående militære invasioner, drab på Hamas- og Islamisk Jihad-ledere og fysisk såvel som økonomisk blokade - at forsøge at knække de militante palæstinensiske grupper.”

Udviklingen siden 2005

Hvordan udviklede situationen sig efter anden intifada?

- 2005: Israel besluttede at trække militæret og samtlige 8000 bosættere ud af Gaza. Det blev af Hamas-bevægelsen set som en sejr for deres væbnede kamp med brug af selvmordsaktioner under al-Aqsa-intifadaen.
- 2006: I januar vandt Hamas det demokratisk afholdte valg til den lovgivende forsamling i de palæstinensiske selvstyreområder og fik 74 af forsamlingens 132 pladser. Det hidtil dominerende parti Fatah fik kun 45 mandater. Hamas dannede herefter regering, men EU og det internationale samfund reagerede med boykot, og Israel lukkede grænsen til Gaza.
- 2007: Efter et år med international boykot, massive israelske militæroperationer og voldsomme interne kampe dannedes en national palæstinensisk samlingsregering med ministre fra Hamas, Fatah og andre politiske fraktioner. Da Hamas i midten af juni 2007 gennemførte en voldelig magtovertagelse i Gaza, valgte præsident Abbas at opløse samlingsregeringen, erklære undtagelsestilstand og udnævne en teknokratisk nødregering under ledelse af tidligere finansminister Salam Fayyad. Siden har palæstinenserne reelt været opdelt i det Hamas-styrede Gaza og den Fatah-styrede Vestbred.
- 2008: Israel dræbte i marts flere end 100 palæstinensere i Gaza, officielt i et forsøg på at nedkæmpe militante grupper, som opererede med selvmordsaktioner og raketangreb på Israel med udgangspunkt i Gaza. Israel og Hamas indgik i juni en våbenhvile, som holdt indtil 19. december, hvor Hamas opsagde våbenhvilen. 26. december indledte Israel en invasion af Gaza. Det var begyndelsen på den såkaldte Gaza-krig.

Hvad var Gaza-krigen?

Gaza-krigen var en krig, som udspillede sig i Gaza-striben fra december 2008 til januar 2009. Krigen begyndte, da våbenhvilen mellem Hamas og Israel brød sammen i 19. december 2008, og varede frem til 18. januar 2009, da parterne igen indgik en våbenhvile. Allerede i november 2008 affyrede Hamas trods våbenhvilen raketter mod Israel. Israel erklærede sig villig til at forsætte våbenhvilen, hvis Hamas overholdt deres del af aftalen. Men Hamas erklærede våbenhvilen for afsluttet 20. december med henvisning til, at Israel ikke havde ophævet blokaden af Gaza. Israel reagerede med at angribe flere end 50 mål i Gazastriben den 27. december, og Hamas svarede igen med raketangreb mod Israel. Krigen fortsatte med mange civile ofre, hvilket ifølge Israel var en uundgåelig konsekvens af, at Hamas brugte civile som levende skjolde. Hamas derimod hævdede, at Israel under dække af at ville ramme Hamas-ledere reelt gik efter at dræbe civile.

Hvor mange blev dræbt under Gaza-krigen?

Det menes, at mindst 1200 blev dræbt under Gaza-krigen, heraf var omkring en tredjedel børn. Det høje antal dræbte børn skyldtes dels, at halvdelen af Gazas ca. 1.4 millioner indbyggere er børn, samt at det under krigen reelt var umuligt for de civile at komme ud af det tætbefolkede område. Krigen udviklede sig til en regulær bykrig med en stor andel af civile ofre. Den israelske hær sagde efter krigen, at i alt 1166 palæstinensere døde under krigen, mens Hamas efterfølgende erkendte, at op mod 300 af gruppens militante medlemmer blev dræbt under krigen. Oprindeligt havde Hamas opgivet dødstallet blandt sine militante medlemmer til under 50.

Hvad var den internationale reaktion på Gaza-krigen?

Både EU, FN og forskellige internationale organisationer fordømte krigen og opfordrede begge parter til at indgå våbenhvile. EU' og FN's opfordringer til våbenhvile blev afvist af både Hamas og Israel, og ligesom Israel

også nægtede at anerkende konklusionerne i det kontroversielle FN-dokument om krigen, den såkaldte Goldstone-rapport (se kilder), som blev udarbejdet på foranledning af FN efter krigens ophør. I rapporten, der blev udarbejdet af den sydafrikanske dommer Richard Goldstone anklages Israel for krigsforbrydelser, ligesom rapporten anbefaler, at Israel retsforfølges ved krigsforbryderdomstolen i Haag. Den palæstinensiske præsident Mahmoud Abbas lod sig siden presse af USA og Israel til ikke at kræve rapportens anbefalinger gennemført, hvilket fik Hamas til at reagere med voldsom fordømmelse af Abbas, og yderligere forværrede forholdet mellem Hamas og Fatah.

Det palæstinensiske selvstyre

Hvad er det palæstinensiske selvstyre?

Den palæstinensiske selvstyremyndighed (se kilder), som palæstinenserne selv kalder Den Palæstinensiske Nationale Autoritet (PNA) eller Palestinian Authority (PA), blev oprettet i 1994 som følge af Oslo-aftalen og var oprindeligt tænkt som en femårig overgangsmyndighed, hvorefter en egentlig palæstinensisk stat skulle etableres. Denne stat er imidlertid endnu ikke etableret. Selvstyremyndigheden består af præsidenten, regeringen, ministerierne, det lovgivende råd, domstolene samt en række operationelle institutioner, som for eksempel politiet. Selvstyremyndigheden udviklede sig under Arafat i retning af en korrump enhed med stor magtkoncentration hos præsidenten og udbredt bestikkelse og nepotisme. Denne udvikling beskrives i antologien "Arafats Palæstina - forventninger og realiteter" (se kilder). Under præsident Mahmoud Abbas (2005-) er udviklingen gået i retning af mindre korrupsion, men selvstyreområdet er til gengæld blevet splittet på den måde, at Gazastriben er under Hamas' kontrol, mens Fatah fortsat har kontrol med Vestbredden.

De palæstinensiske selvstyreområder udgøres af en tredjedel af det samlede areal på Vestbredden på 5800 km², samt Gazastriben, som er ca. 360 km². Det samlede indbyggertal er ca. 4 mio., heraf ca. 1,5 mio. i Gaza,

Hvilken rolle spillede Yassir Arafat for konfliktens udvikling?

I 1969 blev Arafat leder af PLO, Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation, og i 1974 anerkendte de øvrige arabiske ledere ham som eneste repræsentant for palæstinenserne. Det lykkedes Arafat at skabe en stærk palæstinensisk national identitet og en slagkraftig modstand mod Israel, men han var også manden bag PLO's anerkendelse af staten Israel i 1988. Han skabte sammen med den israelske premierminister Yitzhak Rabin en historisk mulighed for fred, da han underskrev Oslo-aftalen i 1993, og Arafat fik sammen med Rabin og den israelske udenrigsminister Shimon Peres Nobels Fredspris i 1994. Men da Rabin i 1995 blev myrdet af en højreekstremistisk israeler, og Arafats selvstyre i stigende grad viste sig at være præget af korrupsion og brud på menneskerettighederne, forsvandt den historiske chance, og Arafats popularitet faldt.

Arafat blev dog alligevel valgt til præsident for selvstyret i 1996 og var frem til sin død den absolutte leder af Det Palæstinensiske Selvstyre.

Arafat døde som 75-årig i november 2004. Den anden intifada rasede stadig, og Arafat havde ikke nået sit mål: at skabe en selvstændig palæstinensisk stat.

Hvem er Mahmoud Abbas?

Mahmoud Abbas, der også er kendt som Abu Mazen ("Mazens far"), blev valgt som Arafats efterfølger på præsidentposten ved valget i januar 2005, hvor han fik 62,3% af de afgivne stemmer. Abbas er født i Galilæa i 1935 og flygtede sammen med sin familie til Syrien i 1948. Han var sammen med Arafat med til at stifte PLO og var en af hovedkræfterne bag Oslo-processen, som førte til indgåelsen af Oslo-aftalen i 1993. , og i 1996 blev han udnævnt til PLO's generalsekretær. Efter pres fra USA udnævnte Arafat ham i april 2002 til premierminister, men Abbas gik af efter blot fire måneder med den begrundelse, at han blev modarbejdet af både Israel og Arafat. Alligevel blev Abbas få timer efter Yassir Arafats død i november 2004 valgt som formand for PLO's forretningsudvalg og kørt i stilling som Fatah's kandidat til præsidentposten.

Abbas fokuserede i sin valgkampagne på en afslutning af intifadaen og genoptagelse af forhandlinger med Israel. Han var således i opposition til de væbnede oprørsgrupper, men han truede ikke med at slå hårdt ned på disse. I stedet lagde han op til forhandlinger med de militante og til efterhånden at indlemme dem i de officielle sikkerhedsstyrker. Abbas' præsidentperiode udløb formelt i 2009, og han har erklæret, at han ikke vil genopstille. Men præsidentvalget er siden blevet udskudt flere gange, og en dato for valget er ved årsskiftet 2010/2011 fortsat ikke fastsat. Abbas fungerer derfor fortsat som præsident uden formelt mandat.

Hvem er Marwan Barghouti?

Marwan Barghouti er Fatahs tidligere leder på Vestbredden, og han blev af mange opfattet som den centrale og samlende skikkelse for al-Aqsa-intifadaen i dens første fase. Barghouti blev taget til fange af israelsk militær i foråret 2002 og blev i juni 2004 idømt femdobbel livstidsfængsel ved en domstol i Tel Aviv. Han blev dømt skyldig i dels at have medvirket ved tre terrorattentater i 2001 og 2002, som kostede fire israelere og en græsk-ortodoks munk livet, og dels i at være leder af den militante organisation al-Aqsa Martyrernes Brigader. Selv kaldte Barghouti retssagen for en skueproces. I slutningen af november 2004 meddelte han fra fængslet via sin hustru, at han ville stille op til præsidentvalget, men han droppede sit kandidatur igen og opfordrede vælgerne til at sætte deres kryds ved Mahmoud Abbas. Igen i 2009 var der forlydender om, at Barghouti ville genoptage sin politiske karriere, og der var både blandt israelere og palæstinensere håb om, at han kunne overtage præsidentposten efter Mahmoud Abbas og være med til at sikre en fredelig løsning på konflikten ved at forsonede de stridende partier Fatah og Hamas og skabe national enhed blandt palæstinenserne. Danmarks Radios P1 sendte i maj 2010 et portræt af Marwan Barghouti under overskriften "En palæstinensisk Mandela" (se kilder).

Hvilke problemer efterlod Arafat sig i Selvstyremyndigheden?

Selvstyremyndigheden blev oprettet efter indgåelsen af Gaza-Jeriko-aftalen 4. maj 1994. Helt fra begyndelsen har selvstyremyndigheden lidt under det faktum, at kun ganske få af de ansatte havde erfaring med administrativt arbejde af denne art. Nogle få palæstinensere havde arbejdet hos de israelske myndigheder, andre har relevant uddannelse og erhvervs erfaring fra perioder i eksil. Men mange af posterne i selvstyremyndigheden blev især i begyndelsen ikke besat ud fra ansøgernes kvalifikationer, men ud fra Yassir Arafats personlige præferencer og hans ønsker om at knytte bestemte personer tættere til sig af strategiske årsager.

Selvstyremyndigheden er ganske vist formelt set baseret på demokratiske principper, men i praksis havde Arafat i sine ti år som leder af selvstyret næsten uindskrænket magt. Af Michael Irving Jensens bidrag til antologien "På tærsklen til fred? Al-Aqsa intifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten" (se kilder) fremgår det, at Arafat selv bestred mere end 60 poster, blandt andet posten som præsident for Den Palæstinensiske Selvstyremyndighed, formand for PLO og leder af Det Nationale Sikkerhedsråd. Arafats ledelsesstil karakteriseres som autokratisk, og Irving Jensen påpeger, at Selvstyret under Arafat stod bag brutal undertrykkelse af ikke blot den islamistiske opposition, men også progressive civilsamfundsaktører, og at Selvstyrets udøvende magt gang på gang lod hånt om domstolenes afgørelser. Sammenfattende skriver han: "Det er således ikke for meget sagt, at den palæstinensiske selvstyremyndighed mest af alt minder om de autokratiske arabiske nabostater, som f.eks. Egypten og Jordan."

Hvad betød indsættelsen af en ny palæstinensisk præsident i 2005?

Mahmoud Abbas blev af mange eksperter opfattet som mindre magtfuld end sin forgænger, men mere åben over for Israels krav. I artiklen "Abbas i løvernes arena" i Kristeligt Dagblad 18. januar 2005 (se kilder) beskrives forskellen på Arafat og Abbas således: "Mens den tidligere palæstinensiske præsident, Yassir Arafat, blev opfattet som en leder, der havde magt nok til at slå ned på de væbnede bevægelser, men bevidst undlod at gøre det, ser det stik modsat ud for Abbas. Han vil gerne afvæbne eller i det mindste berolige Hamas, men har ikke magten til at gøre det. (...) Og samtidig med at Abbas fremstår som den svage leder, der ikke kan magte sikkerhedssituationen, er det atter Hamas, der via den væbnede kamp tager æren for Israels planer om at rømme Gazas bosættelser."

Abbas har deltaget i en række forhandlinger med Israel, men har især brugt energi på at forsøge at tilbageerobre kontrollen over Gazastriben, hvor Hamas i midten af juni 2007 gennemførte en voldelig magtovertagelse. Mahmoud Abbas meddelte i 2008, at han ikke ville genopstille som præsident ved det valg, der skulle have fundet sted i januar 2009, men indtil videre er blevet udskudt flere gange, uden at der er blevet fastsat en endelig dato for valgbehandlingen. Abbas har således ikke indfriet de forventninger, der var til ham, men anses dog stadig af mange som en vigtig repræsentant for moderate, ikke-islamistiske kræfter i det palæstinensiske selvstyre.

Hvad har Abbas' magtovertagelse betydet for bekæmpelse af korrupsion?

Mahmoud Abbas gjorde under valgkampen op til præsidentvalget i 2005 opmærksom på, at han ønskede at rydde op i korrupsion og nepotismen i selvstyret. Allerede i løbet af sin første måned på posten rensede han da også ud blandt embedsmænd og militære rådgivere. Men der er lang vej igen, før korrupsion er bekæmpet. Ifølge organisationen Transparency Internationals 'korrupsionsindex' (se kilder) for 2003 var Det Palæstinensiske Selvstyre det 108. mest korrupte i styre i verden, og af samme organisations 2010-rapport **"Global Corruption Barometer 2010" (se kilder) fremgår det også, at selv om omkring halvdelen af palæstinenserne mener, at deres regering har gjort en indsats for at bekæmpe korrupsion, er korrupsion ifølge et stort flertal af palæstinenserne fortsat et udbredt problem, som sætter sit præg på hverdagen i selvstyreområderne.**

Hvad betød Abbas' magtovertagelse for forholdet til Israel og USA?

Abbas er en mand, som appellerer stærkere til for eksempel USA, end Arafat gjorde, understreges det i artiklen "Nu begynder alvoren for Abbas" i Jyllands-Posten 11. januar 2005 (se kilder): "I stedet for en leder med olivengrøn guerillauniform og keffiyeh-tørklæde om hovedet er den nye palæstinensiske præsident en mand klædt i ulasteligt mørkt jakkesæt og slips, hvis pludselig hang til tørklæder i palæstinensiske farver formodentlig var begrænset til valgkampen. Modsat Arafat, som gerne udtrykte sig tåget og kryptisk, er Abbas klar og præcis i sine udtalelser. Hvor Arafat altid vaklede mellem støtte til og kritik af de militante grupper, har Abbas stort set konsekvent taget afstand fra den væbnede del af intifada-opstanden. Mens Arafat var afskyet af den israelske og amerikanske ledelse, er Israel og USA stærkt opsat på at mødes med den nye præsident snarest."

Allerede dagen efter præsidentvalget i Palæstina inviterede USA's præsident, George W. Bush, Abbas til Washington. Og den daværende israelske præsident, Ariel Sharon, indvilgede også hurtigt i at mødes med Mahmoud Abbas, mens han kategorisk nægtede at mødes med Abbas' forgænger, Yassir Arafat. Også den nuværende amerikanske præsident, Barack Obama, har holdt møder med Abbas og har formået at samle Abbas og den nuværende israelske regeringsleder Benjamin Netanyahu til direkte forhandlinger. Netop den blødere linje over for USA og Israel har dog også givet Abbas problemer i sit bagland og er en del af årsagen til, at de militante og islamistiske grupper, herunder Hamas, har opnået stigende indflydelse under Abbas' præsidentperiode.

Hvordan reagerede de militante grupper reageret på Abbas' magtovertagelse?

I ugerne omkring indsættelsen af Mahmoud Abbas som ny palæstinensisk præsident angreb militante palæstinensere i flere tilfælde israelske bosættelser. Det fik midt i januar 2005 Israel til at true med et voldsomt angreb på Gazastriben. Samtidig indledte Mahmoud Abbas forhandlinger med Hamas og Islamisk Jihad om muligheden for en våbenhvile, og han beordrede sine sikkerhedsstyrker til at slå ned på de militante grupper. Dette initiativ fra den nye præsident fik de israelske myndigheder til at genoptage kontakten med de palæstinensiske selvstyremyndigheder.

Da Hamas vandt valget i januar 2006, nægtede Israel at anerkende Hamas' legitimitet, og da Hamas i juni 2007 gennemførte en voldelig magtovertagelse i Gaza, betød det en forværring af forholdet mellem Abbas og

Israel, og Israel nægtede at forhandle med Abbas, så længe han ikke havde kontrol over selvstyreområdet og bevisligt slog ned på de militante grupper. I det næste år var der jævnlig militære konfrontationer mellem både Hamas og Fatah og mellem Hamas og Israel. I december 2008 udbrød der reel krig mellem Hamas og Israel, den såkaldte Gaza-krig, som varede frem til januar 2009, hvor de stridende parter indgik parallelle våbenhviler.

De palæstinensiske modstandsorganisationer

Hvilke palæstinensiske modstandsorganisationer findes der?

Forskellige palæstinensiske modstandsgrupper blev i 1960'erne og 70'erne dannet i et forsøg på at skabe en palæstinensisk stat og bekæmpe Israel. En af initiativtagerne til de nye modstandsgrupper var Yassir Arafat; han grundlagde blandt andet organisationen Fatah. Sammen med andre lignende grupper forsøgte Fatah via angreb fra nabolandene ind i Israel og gennem international terrorisme at gøre opmærksom på den palæstinensiske sag.

I de tidlige år af den palæstinensiske kamp mod besættelsen spillede også organisationer som Folkefronten til Palæstinas Befrielse (PFLP), Den Demokratiske Front til Palæstinas Befrielse (DFLP) med flere en betydningsfuld rolle. De er siden blevet indlemmet i paraplyorganisationen Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation, PLO. Andre organisationer, blandt andet de religiøst baserede Hamas og Islamisk Jihad, opstod i forbindelse med den første intifada og markerede sig i som aktive i den anden intifada. Ved parlamentsvalget i 2006 vandt Hamas en stor sejr og har siden 2007 haft den reelle kontrol med Gazastriben. Hamas er i stærk opposition til PLO og Det Palæstinensiske Selvstyre, og splittelsen mellem de islamiske modstandsgrupper og det sekulære Fatah er et af de største problemer for selvstyrets præsident, Mahmoud Abbas.

Hvad er PLO?

Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation (PLO) blev grundlagt i 1964 på initiativ af Den Arabiske Liga og har lige siden været domineret af Fatah, i mange år med Yassir Arafat i spidsen. Det var også indtil valget i 2006 PLO, der totalt dominerede bureaukratiet og den rådgivende forsamling i Den Palæstinensiske Selvstyremyndighed, ligesom PLO har været og fortsat er Israels officielle forhandlingspartner. PLO repræsenterer således i officielle sammenhænge samtlige palæstinensere, både i Israel, i de besatte områder samt i resten af verden.

PLO er paraplyorganisation for alle nationale palæstinensiske organisationer, blandt andet:

- Fatah (dominerende del)
- PLF (Palæstinensisk Befrielsesfront)
- PFLP (Folkefronten til Palæstinas Befrielse)
- DFLP (Demokratisk Front til Palæstinensisk Befrielse)
- Tanzim (militær del)
- Force 17 (militær del)
- Hawari group (militær del)
- Al-Aqsa Martyrernes Brigade (militær del)

De organisationer, der hører under PLO, er på mange måder forskellige, men har alle samme mål: En selvstændig palæstinensisk stat. Tidligere mente de fleste af PLO's organisationer, at en palæstinensisk stat skulle oprettes i hele det tidligere Palæstina, hvilket betød, at Israel skulle udslettes. Men nu anerkender alle PLO's organisationer Israel og kæmper for en palæstinensisk stat på Vestbredden og i Gaza med Østjerusalem som hovedstad.

Hvad er Hamas?

Hamas, Den Islamiske Modstandsbevægelse, blev stiftet i forbindelse med den første intifada i december 1987 af seks mænd fra den islamiske organisation Det Muslimske Broderskab. Som bevægelsens navn antyder, baserer Hamas sin modstand mod Israel på islam, og oprettelsen af Hamas var med til at gøre modstandsbevægelsen mere religiøst baseret.

Hamas har både en militant og en folkelig gren. Den militante gren, Ezzedin al-Qassam-brigaderne, blev stiftet i Gaza i 1991 og har siden 1993 stået bag busbomber, raketangreb, selvmordsaktioner og kidnapning af og drab på israelske soldater. Både EU og USA har efter opfordring fra Israel sat henholdsvis den militante del og hele organisationen på deres lister over terrororganisationer. Det menes, at Hamas modtager økonomisk støtte og våben fra Iran og også støttes fra Syrien.

I bevægelsens manifest slås det fast, at målet er at udslette Israel, da hele Palæstina ifølge bevægelsen er hellig islamisk jord, samt at oprette en islamisk stat i Palæstina. Hamas er derfor modstander af Oslo-aftalen fra 1993, som blandt andet indebar, at PLO anerkendte staten Israel. Hvorvidt Hamas i praksis er parat til at slække på disse krav, er usikkert.

Eksilledelsen i Syrien afviser dog fortsat tanken om en våbenhvile med 'den zionistiske enhed', som Israel kaldes i Hamas' retorik. I det hele taget findes der en del Hamas-folk i eksil i de arabiske lande, og i mange af de palæstinensiske flygtningelejre i Libanon, Jordan og Syrien står Hamas stærkt..

Hvilken rolle spiller Hamas?

Hamas spiller en meget konkret rolle i mange palæstinenserne hverdag. Organisationen har, som det beskrives i Frida Nomes bog "Martyrbrigaderne. De palæstinensiske selvmordsbombere" (se kilder) "opbygget et stort socialt netværk med børnehaver, sportsklubber og moskeer for det brede lag af befolkningen." Hamas udgør for nogle palæstinensere det sociale sikkerhedsnet, som Det Palæstinensiske Selvstyre kun i ringe grad har formået at etablere. Denne betydning i hverdagen var medvirkende til, at Hamas vandt parlamentsvalget i januar 2006 og i juni 2007 formåede at indtage Gaza og fortsat har kontrollen med dette område. .

I fredstider tager flertallet af palæstinenserne i de besatte områder afstand til organisationens politiske ideologi og religiøse radikalisme, men når udsigten til fremgang i fredsprocessen virker håbløs, stiger tilslutningen til organisationen og dens væbnede kamp. Under al-Aqsa-intifadaen voksede opbakningen til Hamas v, ikke mindst efter at Israel dræbte flere Hamas-ledere som hævn for selvmordsangreb planlagt af Hamas.

Israel kan med henvisning til Hamas' holdninger trække en løsning på konflikten i langdrag. Det understreges i artiklen "Trækker Hamas det længste strå?" i Information 14. november 2010 (se kilder): "Det er ufrivilligt komisk, at Hamas forsøger at bilde omverdenen ind, at Israel skulle være interesseret i at komme på talefod med Hamas. Tværtimod. Netanyahu-regeringen har det netop fint med, at Hamas boykotter den. Hamas er selve det guldrandede argument for, hvorfor Israels regering ikke behøver at tage et fredsudspil fra Fatah alvorligt."

Hvad er Islamisk Jihad?

Flere organisationer kalder sig Islamisk Jihad. En af dem er en militant palæstinensisk modstandsbevægelse, palæstinensisk Islamisk Jihad, der ligesom Hamas har sit udspring i Det Muslimske Broderskab. Gruppen

opstod i 1980 på initiativ af personer, som var inspireret af den islamiske revolution i Iran i 1979. Organisationen ønsker at befri Palæstina via væbnet kamp og koncentrerer sig om at oplære krigere og selvmordsbombere.

Hvilken rolle spiller Islamisk Jihad?

Ifølge den norske religionshistoriker Frida Nomes bog "Martyrbrigaderne. De palæstinensiske selvmordsbombere" (se kilder) er Islamisk Jihad "en lille eliteenhed for aktivister der ligesom Hamas spillede en betydelig rolle i militariseringen af al-Aqsa-intifadaen. Til gengæld har Islamisk Jihad mindre opbakning i befolkningen, fordi organisationen ikke er aktiv på det sociale område, men koncentrerer sig om væbnet kamp mod Israel. Ifølge Islamisk Jihad retfærdiggør Israels besættelse af de palæstinensiske områder, at muslimerne griber til væbnet kamp.

Hvad er al-Aqsa Martyrernes Brigade?

Al-Aqsa Martyrernes Brigade er en væbnet gruppe, der er tilknyttet Fatah-bevægelsen. Gruppen har ikke et religiøst udgangspunkt, men har alligevel valgt at bruge ordet 'martyr' i sit navn, et ord der oftest forbindes med et religiøst verdensbillede. Det viser ifølge religionshistoriker Frida Nomes bog "Martyrbrigaderne. De palæstinensiske selvmordsbombere" (se kilder), at der er et vist overlap i ideologi og midler mellem de sekulære og religiøse grupper. Al-Aqsa Martyr Brigaderne begik skudattentater mod soldater og bosættere i den anden intifadas begyndelse og i løbet af 2002 begyndte gruppen også at gennemføre egentlige selvmordsaktioner i Jerusalem. Det er uklart, hvor tæt knyttet gruppen er til Det Palæstinensiske Selvstyre, men det fremgår af Nomes bog, at enkelte af gruppens medlemmer var ansat i selvstyrets sikkerhedsstyrker. Blandt andet derfor blev Arafat af israelerne beskyldt for at være ansvarlig for intifadaens selvmordsaktioner.

Hvorfor udfører palæstinensere selvmordsattentater?

Ideen med selvmordsaktionerne er at skræmme israelerne og give dem en følelse af konstant usikkerhed, som kan motivere dem til at give indrømmelser i fredsprocessen eller til helt at opgive staten Israel. Frida Nome skriver i sin bog "Martyrbrigaderne. De palæstinensiske selvmordsbombere" (se kilder): "Som lederen for Fatahs Tanzim, Marwan Barghouti, forklarede i et interview med den israelske avis Haaretz november i 2001, skulle israelerne ikke føle sig trygge i Tel Aviv, så længe palæstinenserne ikke var trygge i Ramallah og de selvstyrede A-områder."

Palæstinensere og andre, som forsvare selvmordsaktionerne mod Israel, argumenterer med, at i en kamp, hvor den ene part - Israel - er militært overlegen, må den anden part gribe til den slags metoder. I førnævnte bog siger den shiamuslimske teolog Muhammad Hussein Fadlallah for eksempel: "Jøderne har besat et område. De har alle former for moderne luftvåben, F16-fly, Apachehelikoptere, raketter og alt muligt udstyr og bruger alle deres våben mod palæstinenserne. Den eneste mulighed, som palæstinenserne har for at forsvare sig, er ved at angribe den israelske sikkerhed. På grund af martyraktionerne føler israelerne, at deres tilstedeværelse i Palæstina ikke giver dem sikkerhed, sådan som Sharon har lovet dem. Martyraktionerne giver således en balance mellem jødernes magt og de palæstinensiske myndigheders afmagt."

Andre forklarer selvmordernes vilje til at dø for sagen med, at de er i så desperat en situation på grund af besættelsen, at de ikke føler, at de har noget særligt at miste. De vil hellere være martyrer for sagen end leve i undertrykkelse.

Hvad er den religiøse begrundelse for selvmordsangrebene?

Blandt muslimske teologer er der ikke enighed om, hvorvidt selvmordsangrebene er legitime ifølge islam. Nogle teologer afviser fuldstændig angreb på civile og henviser desuden til, at Koranen fordømmer selvmord. Andre teologer mener, at selvmordsangreb kan forsvares eller decideret anbefales i visse situationer. Den norske religionshistoriker Frida Nome refererer i sin bog "Martyrbrigaderne. De palæstinensiske

selvmordsbombere” (se kilder) et interview med den libanesiske shiamuslimske teolog Muhammad Hussein Fadlallah, der blandt andet siger: ”Det er forholdene i landet, som bestemmer, hvilke drabsmetoder der er tilladt. I nogle situationer er det nødvendigt, at én sprænger sig selv i luften, så fjenden dør. Og der er ingen forskel på det og ønsket om at dø for fjendens hænder, så længe man gør det for sagens skyld. (...) hvis selvmordet bliver udført for en større sag, som har med det islamiske samfund at gøre, så er det et martyrium. (...) Der er ingen forskel på én, der dræber sig selv, og én, der bliver dræbt af fjenden, så længe den islamiske lov har påbudt, at krigen er tilladt.”

Hvem er selvmordsbomberne?

Selvmordsbomberne er palæstinensere, som vælger at udføre en militant aktion, som indebærer deres egen død. Frida Nome har forsket i selvmordsbombere ved at interviewe deres familie, venner og ideologiske meningsfæller. I bogen ”Martyrbrigaderne. De palæstinensiske selvmordsbombere” (se kilder) afliver hun myten om, at selvmordsbomberne er religiøse fanatikere eller psykiske afvigere med selvmordstendenser. For mange spiller religionen og troen på, at martyrdøden kan føre til et liv i Paradis ganske vist en vis rolle, og der er også eksempler på, at medlemmer af ikke-religiøse modstandsgrupper som PFLP er gået over til Hamas alene for at få mulighed for at udføre et selvmordsangreb. Men stort set ingen af de selvmordsaktioner, hun har undersøgt, har tilsyneladende været udført af personer med psykiske problemer.

Selvmordsbomberne er heller ikke, sådan som det af og til anføres, generelt arbejdsløse og uuddannede unge mænd. Flertallet af selvmordsbombere er ganske vist ifølge Nomes bog under 23 år, men en del er betydeligt ældre, og en enkelt var over 50 år. Desuden har der under al-Aqsa intifadaen været flere eksempler på kvindelige selvmordsbombere.

Hvad er DFLP?

DFLP, Den Demokratiske Front til Palæstinas Befrielse, blev dannet i 1969 som af en gruppe udbrydere fra PFLP. Det er en marxistisk-leninistisk organisation, som arbejder for at skabe en folkelig revolution, der kan munde ud i en befrielse af Palæstina. DFLP er desuden kendt for at kritisere magthaverne i de arabiske lande for at være reaktionære og hykleriske i deres forhold til palæstinensernes kamp. DFLP var modstander af Oslo-processen og boykottede valget i Det Palæstinensiske Selvstyre i 1996, men stillede med et par kandidater ved præsidentvalget i januar 2005, og gruppen indgår i PLO.

Hvad er PFLP?

PFLP, Folkefronten til Palæstinas Befrielse er en marxistisk-leninistisk organisation, som blev stiftet i 1967 ved en sammenlægning af tre mindre militante grupper. Organisationen spillede i en årrække herefter en betydelig rolle i palæstinensisk politik, ikke mindst takket være sin leder, George Habash. Det var PFLP, der stod bag flertallet af de palæstinensiske flykapringer, som i løbet af 1970'erne skabte international opmærksomhed omkring palæstinensernes situation. PFLP har i nyere tid hævdet at være modstander af selvmordsaktioner mod civile, men tog ansvaret for en selvmordsbombe i Tel Aviv i november 2004, som dræbte tre og sårede 36. PFLP stod desuden bag drabet på den israelske turistminister i 2001 - en hævnaktion som reaktion på, at israelsk militær dræbte PFLP's formand, Mustafa Zibri, i august samme år.

Hvad er PPP?

PPP - Palestinian People's Party - er et venstreorienteret parti, som er med i PLO. Det blev grundlagt i de besatte områder i 1982 under navnet Palestinian Communist Party og var aktivt i organiseringen af den første intifada. I 1991 skiftede partiet navn til det nuværende og brød med sit stalinistiske grundlag til fordel for et demokratisk og mere populistisk. PPP har kun ringe indflydelse i national politik, men har flere aktive lokalafdelinger.

Den israelske stat og de israelske organisationer

Hvilken rolle har Ariel Sharon spillet?

Ariel Sharon har spillet en væsentlig rolle i israelsk politik og i de israelsk-arabiske krige, siden han som ganske ung blev aktiv i Haganah, den største jødiske væbnede organisation, der kæmpede for at skabe en uafhængig jødisk stat i Palæstina frem til 1948. Efter krigsudbruddet i 1948 blev han udnævnt til delingsfører i den israelske hær. Sharon var ikke religiøs; hans motivation er nationalistisk, og det var på denne baggrund, han i august 1953 grundlagde en militær eliteenhed, der gennemførte terrorangreb ind over grænsen til Israels nabolande. Den angreb flygtningelejre, landsbyer og beduinlejre og blev kritiseret af FN for at angribe civile og ubevæbnede palæstinensere. Sharon fortsatte ikke desto mindre sin karriere i militæret, og i 1971 havde han ansvaret for en militær operation, der blev kaldt "pacificering af Gaza". Under operationen blev flere tusinde palæstinensiske huse jævnet med jorden og flere tusinde palæstinensere blev deporteret til Sinaiørkenen, Jordan og Libanon.

I december 1973 blev Sharon første gang valgt ind i det israelske parlament, på Likuds liste, men han opgav allerede året efter sin plads og blev i 1955 sikkerhedsrådgiver for Arbejderpartiets ministerpræsident Yitzhak Rabin. Siden vendte Sharon dog tilbage til Likud, hvor han frem til 2005 var med til at tegne den mest højreorienterede og bosættervenlige fløj i partiet. Han havde flere gange som minister ansvar for udbygningen af bosættelser i de besatte områder, og derfor overraskede det mange, da han i 2003 - efter to år som ministerpræsident - meddelte, at Israel var parat til delvist at rømme bosættelserne i Gaza. Sharon var dog ikke parat til at leve op til alle FN's resolutioner, og han er kendt som manden bag opførelsen af det såkaldte sikkerhedshegn, som af Den Internationale Domstol i Haag er blevet dømt i strid med folkeretten. Efter voldsomme interne spændinger i Likud-koalitionen i kølvandet på Israels rømning af bosættelserne i Gaza i 2005, oprettede Sharon i november et nyt højrefløjsparti, Kadima. I januar 2006 blev Sharon ramt af en hjerneblødning og har siden ligget i koma.

En biografi om Ariel Sharon findes i internetleksikaet "Leksikon for det 21. århundrede" (se kilder).

Hvilken rolle spiller den nuværende israelske regering?

Den nuværende israelske regering, ledet af ministerpræsident Benjamin Netanyahu, anses af mange Mellemøsteksperter for at være en problematisk aktør, som reelt forhindrer en fredelig løsning på konflikten, bl.a. fordi Netanyahu har lovet sine vælgere at holde fast i en række symbolske krav, herunder kravet om ikke at opgive kontrollen over Jerusalem. Ifølge Politikens seniorkorrespondent Herbert Pundik, er problemet med Netanyahu blandt andet, at han er afhængig af støtte fra bosættterne, og at Israel under hans ledelse tillader bosættterne at sætte dagsordenen. I analysen "Obama skal sætte Israel på plads" fra 20. december 2008 (se kilder) skriver han: "israelerne tager dagligt skridt til at befæste deres kontrol med Jerusalem, og hverken de civile eller militære myndigheder griber i tilstrækkeligt omfang ind for at beskytte den palæstinensiske civilbefolkning mod overgreb fra fanatiske bosætteres side."

Hvilken rolle spiller det israelske militær?

Alle israelere har værnepligt, for mænd tre år, for kvinder to år, og mange israelere opfatter et stærkt militær som en nødvendighed, hvis staten skal overleve. Mange israelske politikere har en lang militær karriere i militæret, Israeli Defence Forces (IDF) bag sig, og militæret har stor indflydelse på den offentlige debat. En af de mest markante personligheder i den israelske fredsbevægelse, Uri Avneri, skriver i sit bidrag til bogen "Et andet Israel" (se kilder): "Udenlandske observatører har ofte spurgt, om der kunne komme et militærkup i Israel. Det er et tåbeligt spørgsmål, for et kup er fuldstændig unødvendigt. Siden sine tidligste dage har hærkommandoen haft en afgørende indflydelse på den nationale politik, og dens medlemmer har besat nøgleposter i det israelske demokrati på en måde, der ville være fuldstændig utænkelig i nogen anden demokratisk stat. (...) alle generalerne i regeringen har en fælles mentalitet. De tror alle på magtpolitikken, annekteringer og bosættelser, selvom nogle af dem er mindre ekstremistiske end andre. (...) Ifølge israelsk lov

er den samlede regering øverstbefalende for de væbnede styrker. Men når regeringen selv kontrolleres af forhenværende generaler, er dette meningsløst.”

I de senere år har der dog været en række eksempler på, at tidligere soldater har udtalt sig kritisk om IDF's rolle i konflikten med palæstinenserne og har etableret sig netværk, der arbejder for en ikke-militær løsning på konflikten.

Hvilken rolle spiller bosætterne?

Bosætterne har stor politisk magt, og et opgør med dem er derfor vanskeligt at tage for både højre- og venstreorienterede regeringer. Kulturgeograf Søs Nissen skriver i sin artikel til antologien ”På tærsklen til fred? Al-Aqsa intifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten” (se kilder): ”ingen israelsk leder kan opgive bosættelser og beordre bosættere at flytte uden at skulle konfrontere en meget stærk alliance af bosætter-organisationer og højrefløjspartier med forholdsvis stor opbakning i befolkningen. En sådan konfrontation kan risikere at medføre så store interne rystelser i Israel, at man kan tale om borgerkrigs-lignende tilstande.”

Da den tidligere ministerpræsident Rabin underskrev Oslo-aftalen i 1993, opstod der stærk modstand mod ham blandt bosætterne, som førte en massiv kampagne mod ham frem til 1995, da han blev dræbt af en jødisk ekstremist. Mordet på Rabin har sandsynligvis været med til at afskrække israelske politikere fra at stille krav til bosætterne, og det var overraskende for mange, at Ariel Sharon valgte at rømme bosættelserne i Gaza i 2005. Mellemøsteksperten vurderer da også, at den nuværende israelske ministerpræsident, Benjamin Netanyahu, vil have vanskeligt ved at bevare magten, hvis han vælger at rømme bosættelserne på Vestbredden.

Hvem er bosætterne?

En del af bosætterne er ultraortodokse jøder, der anser det for en religiøs pligt at bosætte sig i Det Hellige Land. Heraf er mange organiseret i bosætterbevægelsen Gush Emunim - en bevægelse som menes at have haft forbindelser til celler af bosættere, som udførte terrorhandlinger mod palæstinensiske borgmestre og andre palæstinensere på Vestbredden i begyndelsen af 1980'erne. Andre bosættere er fattige indvandrere, som har ladet sig lokke til bosættelserne af billig husleje og særlige støtteordninger, som den israelske stat stiller til rådighed for bosætterne. Endnu andre har bosat sig på Vestbredden eller Gaza på et tidspunkt, hvor konflikten var mindre tilspidset, og hvor de ikke anså det for at være en politisk eller religiøs handling. De har for eksempel valgt at bosætte sig det pågældende sted på grund af den smukke natur, nærhed til slægtninge eller lignende. Sådanne bosættere kaldes ikke-ideologiske bosættere. De forskellige typer af bosættere beskrives i artiklen ”Så let køber du et bosætterhus på Vestbredden” i Information 3. oktober 2010 (se kilder).

Hvilken rolle spiller fredsbevægelsen?

Fredsbevægelsen spiller en mindre rolle nu end før Oslo-aftalen. Før indgåelsen af Oslo-aftalen var der samarbejde mellem palæstinensiske og israelske organisationer, som havde et fælles ønske om at finde en fredelig løsning på konflikten. Organisationerne arbejdede blandt andet på at skabe personlig kontakt mellem palæstinensere og israelere og på at skabe forståelse for modpartens synspunkter. Men da freden med Oslo-aftalen så ud til at være inden for rækkevidde, blev fredsbevægelsen langsomt, men sikkert svækket. Det forklarer dr. Tamer Hermann fra Center for Fredsforskning ved Tel Avivs Universitet i artiklen ”Fredsbevægelse sygner hen” i Information 16. august 2002 (se kilder). Al-Aqsa-intifadaen gjorde det ifølge Tamer Hermann meget sværere for fredsbevægelsen at hverve nye medlemmer og sympatisører: ”Intifadaen var et hårdt anslag mod de ting, fredsbevægelsen troede på. De fleste aktivister har i dag tilsluttet sig den generelle stemning i befolkningen og er afvisende over for palæstinenserne.” Både Gush Shalom (Fredsblokken), der tilhører venstrefløjen i israelsk politik, og de mere midtsøgende, som Shalom Achshav (Fred Nu), Israels største fredsbevægelse, er blevet svækket under intifadaen. Der er dog samtidig tegn på, at fredsbevægelsen får nye kræfter fra aktivister, der organiserer sig omkring nye, aktuelle problemstillinger, for eksempel Israels opførelse af den såkaldte sikkerhedsbarriere. Det gælder gruppen Anarchists Against the Wall (AATW) (se kilder) Også tidligere soldater fra det israelske militær har organiseret sig for at oplyse de israelske borgere om

konsekvenserne af den fortsatte besættelse og tale for en fredelig, ikke-militær løsning på konflikten. De har blandt andet samlet sig i grupperne Breaking The Silence - Israeli soldiers talk about the occupied territories (se kilder) og Combatants for Peace (se kilder).

Centrale udenlandske aktører

Hvem er de øvrige aktører i konflikten?

På begge sider i konflikten er der en lang række aktører, hvoraf de fleste gennem en årrække har spillet en rolle i både krigen og fredsprocessen. Selv om henholdsvis de palæstinensiske og de israelske aktører kan siges at udgøre en part i konflikten, er der også interne splittelser hos de to parter. Det gælder for eksempel mellem forskellige palæstinensiske modstandsbevægelser, mellem Fatah og Hamas, og mellem højrefløjen og venstrefløjen i israelsk politik.

Desuden er der en række aktører, som ikke direkte er parter i konflikten, men som for en dels vedkommende har klare interesser i at støtte enten den ene eller den anden af parterne.

Hvilken rolle har USA spillet i konflikten?

USA har som en af verdens supermagter spillet en afgørende rolle for udviklingen i Mellemøsten gennem årtier. Allerede i 1948 valgte den amerikanske præsident Harry S. Truman - i modstrid med anbefalingerne fra sit eget udenrigsministerium - at anerkende staten Israel. Baggrunden herfor var dels erindringen om Holocaust, dels en stor jødisk lobby i USA. Under Den Kolde Krig valgte USA at styrke båndene til Israel som en modvægt til Sovjetunionens alliancer med en række arabiske lande. USA begyndte at levere våben til Israel allerede i begyndelsen af 1960'erne, mens palæstinenserens syn på konflikten først blev en del af amerikanske toppolitikeres beslutningsgrundlag fra slutningen af 1970'erne. USA støtter fortsat Israel ved at forældre dem militærfløje og ved at støtte dem med tre mia. dollars årligt.

Generelt har skiftende amerikanske regeringer undladt for alvor at presse Israel til at overholde FN's resolutioner, og det skyldes især, at USA er allieret med Israel. Særligt Demokraternes præsident Bill Clinton, som sad i embedet fra 1993 til 2001, tog stærkt parti for Israel og var ifølge mellemøstekspert Lars Erslev Andersen den mest Israel-venlige amerikanske præsident nogensinde.

Den nuværende præsident, Barack Obama, har engageret sig aktivt i en løsning af konflikten og udtalte i 2009, at de israelske bosættelser er i strid med international lov, og at alt byggeri bør ophøre.

I september 2010 lykkedes det Obama at samle palæstinensere og israelere til direkte fredsforhandlinger - med den ambitiøse målsætning at opnå fred inden for et år. Obamas interesse i at løse konflikten skyldes ifølge Herbert Pundiks analyse i Politiken 20. december 2008 "Obama skal sætte Israel på plads" (se kilder) blandt andet, at "En løsning af Palæstinakonflikten er central for USA's interesser i den arabiske verden og dets forhold til verdens 1,3 milliarder muslimer". I samklang hermed vurderer Berlingske Tidendes USA-korrespondent, David Trads, i analysen "Nu handler det om Mellemøsten. Afghanistan og Iran" 22. august 2010 (se kilder), at "Obama mener, at selve fundamentet for en mere stabil verdensfred er en fair fredsftale mellem Israel og Palæstina.

Hvilken rolle har FN spillet?

FN spillede en stor rolle for hele konfliktens begyndelse, idet det var FN, der vedtog at godkende en israelsk stat i 1948. Siden har FN mistet megen magt i forhold til at løse konflikten. FN har vedtaget en række resolutioner, der kunne være med til at løse konflikten, men Israel nægter at efterleve resolutionerne, og FN har ikke forsøgt at tvinge Israel til efterlevelse.

Desuden har FN mistet en del af sin handlekraft, idet USA og flere andre lande gentagne gange har blokeret for vedtagelse af nye Israel-kritiske resolutioner. I oktober 2004 nedlagde USA veto mod et resolutionsforslag i FN's sikkerhedsråd, som ville have krævet et stop for den israelske offensiv i det nordlige Gaza. Resolutionsforslaget opfordrede både palæstinensere og israelere til at stoppe volden og indgå i forhandlinger, men forslaget nævnte ikke eksplicit de raketangreb fra Gaza, der udløste den israelske militæraktion..

Forskellige FN-organer har dog i de senere år kritiseret Israel hårdt for at overtræde menneskerettigheder og internationale konventioner, blandt andet efter Israels militære invasion i flygtningelejren Jenin i 2006 og invasionen af Gaza i vinteren 2008-2009. Den såkaldte Goldstone-rapport slog fast, at Israel under invasionen af Gaza krænkede menneskerettighederne (se kilder). I september 2010 vurderede tre menneskerettighedsekspertes, udpeget af FN's menneskerettighedsråd, at Israel havde overtrådt international lov og ret, da de i maj 2010 angreb en skibskonvoj, der var på vej til Gaza med nødhjælpsforsyninger. Ni personer blev dræbt under angrebet. Eksperteserne konkluderer i deres rapport fra fact finding-missionen, offentliggjort i september 2010 (se kilder), at de israelske styrker krænkede internationale humanitære rettigheder og menneskerettigheder under opbringelsen af konvojen og under tilbageholdelsen af passagererne.

Hvad er UNRWA?

Umiddelbart efter den første israelsk-arabiske krig i 1948-49 oprettede FN en særlig organisation for palæstinensiske flygtninge i Mellemøsten, UNRWA - United Nations Relief and Works Agency (for Palestine Refugees in the Middle East) (se kilder). UNRWA, som altså er en organisation under FN, har siden 1951 arbejdet i Syrien, Jordan, Libanon, Gazastriben og på Vestbredden med at give sundhedshjælp, uddannelse, socialhjælp, långivning til små virksomheder og krisehjælp til det stigende antal palæstinensiske flygtninge - i dag omkring fire millioner. I nogle af disse lande er flygtningene til en vis grad blevet integreret i det omkringliggende samfund, men de fleste lever fortsat i en eller anden grad isoleret fra samfundet i flygtningelejre og midlertidige barakbyer. Denne midlertidighed skyldes, at både UNRWA og flygtningene selv fastholder, at de har ret til at vende tilbage til deres oprindelsesland. Langt størstedelen af de 25.000 ansatte i UNRWA er palæstinensiske flygtninge, og UNRWA har altså alene i kraft af sin eksistens skaffet beskæftigelse til et større antal flygtninge.

Hvilken rolle har UNRWA spillet?

UNRWA's ledelse arbejder på at fastholde det internationale samfunds opmærksomhed på flygtningenes situation og rettigheder, og desuden har UNRWA på baggrund af sin tilstedeværelse i de besatte områder gjort opmærksom på, at israelsk militær - i strid med Genevekonventionen og Folkeretten - har lagt hindringer i vejen for UNRWA's og Røde Kors' humanitære arbejde. Blandt andet er ambulancer med sårede blevet tilbageholdt ved militære checkpoints med henvisning til sikkerhedsprocedurer, og det har i flere tilfælde betydet, at de sårede er døde inden ankomsten til hospitalet.

Fra januar 1996 til april 2005 var UNRWA ledet af en dansker, Peter Hansen, som var kendt for sine mange kritiske udtalelser om den israelske besættelsesmagt. I efteråret 2004 anklagede de israelske myndigheder således UNRWA for at lade militante palæstinensere bruge organisationens ambulancer til at transportere raketter i. Peter Hansen reagerede skarpt, og Israel måtte trække anklagerne tilbage, da en videodokumentation af den påståede raket-transport viste en bære, der blev kastet ind bag i en ambulance.

Hvilken rolle har lederne i de arabiske lande spillet?

Egypten har efter Israels oprettelse i 1948 talt palæstinenserne sag, og Egypten forsøger stadig at mægle, selvom landet ikke er neutralt, da det støtter palæstinenserne krav. Samtidig er Egypten dog interesseret i at finde en løsning, som USA er tilfreds med, og det samme gælder de øvrige arabiske lande, blandt andet Jordan, Syrien og Libanon. De arabiske landes ledere forsøger ifølge historiker og mellemøstekspert Jørgen Bæk Simonsen primært at pleje deres egne interesser i en verden, hvor USA er den eneste tilbageværende supermagt. Derfor har disse lande de seneste årtier sjældent støttet palæstinenserne med andet end ord og

begrænset økonomisk bistand. Det fremgår af Bæk Simonsens bidrag til antologien "På tærsklen til fred? Al-Aqsa antifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten" (se kilder). Han konkluderer, at den arabiske solidaritet som udtryk for andet end tom retorik er "en død sild, hvis den da nogen sinde har været andet.," og han vurderer, at den manglende solidaritet er udtryk for, "at de tvivlsomme arabiske regimer dermed håber, at Vesten og USA af taktiske og strategiske hensyn også glemmer at fastholde dem på fraværet af en efterlevelse af de samme principper som i deres respektive stater."

Hanna Ziadeh, der er Mellemøstekspert og ph.d.-stipendiat ved Institut for Menneskerettigheder og RUC, beskriver samme mekanismer i analyse i Politiken 5. juli 2010 "Araberne har vendt palæstinenserne ryggen" (se kilder). Han nævner, at en række arabiske lande fastholder diskriminerende lovgivning, som fastholder de palæstinensiske flygtninge, der bor i disse lande i en position som andenrangs borgere ved eksempelvis at forbyde dem adgang til en lang række erhverv eller forsøge at nægte dem statsborgerskab. Ziadeh karakteriserer det som en ydmygende og fornedrende politik over for palæstinenserne, som er udtryk for en 'særlig form for skizofreni': "endeløs retorisk kærlighed over for Palæstina, ringeagt og diskrimination over for palæstinenserne" og som "afspejler en politisk kultur, som forherliger den nationale sag, alt imens den fornedrer menneskene bag sagen."

Hvilken rolle har befolkningen i de arabiske lande spillet?

I de arabiske lande er der en udbredt solidaritetsfølelse med palæstinenserne, der opfattes som 'blodsbrødre' og til en vis grad som lidelsesfæller, idet mange arabere mener, at Israels eksistens og ageren påvirker hele regionen negativt. Når situationen i de besatte områder tager en dramatisk drejning, følger en stor del af befolkningen i de arabiske lande ivrigt med i begivenhederne og samles eventuelt til demonstrationer. Det var eksempelvis tilfældet i ugerne efter udbruddet af al-Aqsa-intifadaen, hvor op imod en million mennesker gik på gaden i Rabat i Marokko, mens omkring 250.000 samlede i Sana i Yemen. Demonstrationerne rettede sig ikke blot mod Israel, men formede sig i lige så høj grad som protester over de arabiske landes styrer og deres manglende realpolitiske solidaritet med palæstinenserne. Efter et par måneders intifada døde de folkelige protester i de arabiske lande imidlertid ud, og mellemøstekspert Jørgen Bæk Simonsen konkluderer da også i sit bidrag til antologien "På tærsklen til fred? Al-Aqsa antifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten" (se kilder), at "den arabiske befolkning i bredeste forstand har rigelige problemer at slås med. Solidariteten med palæstinenserne er der symbolsk, men heller ikke den brede befolkning i de forskellige arabiske stater evner at omsætte den til praksis - f.eks. gennem boykot af vestlige firmaer, der opretholder handel med besættelsesmagten Israel."

Hvilken rolle har forskellige europæiske lande spillet?

- Storbritannien har været medvirkende til hele konflikten begyndelse, idet Palæstina var under britisk herredømme frem til Israels oprettelse. Storbritannien støttede denne oprettelse og var medvirkende til at muliggøre de jødiske zionisters drømme om at få deres egen stat i Palæstina. Efter at Storbritannien overlod til FN at beslutte, hvad der skulle ske med Palæstina, har landet ikke spillet nogen stor rolle i forhold til at finde en afslutning på konflikten.
- Norge har spillet en betydelig rolle i fredsprocessen, idet Norge lagde jord til forhandlingerne, som førte frem til Oslo-aftalen, og norske politikere og embedsmænd var med til at udarbejde principperne for aftalen.
- Frankrig har traditionelt støttet Israel, det samme gælder Tyskland og Italien. Men de senere år har disse lande lagt øget pres på den israelske regering for at give flere indrømmelser som et nødvendigt skridt på vejen mod fred. Det fremgår af artiklen "Netanyahu vil krakelere under pres" i Politiken 2. maj 2010 (se kilder).

Hvilken rolle spiller EU?

- EU har siden 1994 været den største donor af udviklingshjælp til det palæstinensiske selvstyre og har i årene fra 1994-2004 givet samlet 4,5 milliarder euro (omkring 33 milliarder kroner) i direkte og indirekte støtte og lån. I samme periode har USA bidraget med 1,3 milliarder dollar. Der er dog tvivl om, hvorvidt

udviklingshjælpen har haft den ønskede effekt eller i stedet har været med til at holde et korrupt styre ved magten. Det spørgsmål diskuteres i artiklen "4 milliarder euro senere" i Weekendavisen 3. december 2004 (se kilder).

· EU er de seneste år begyndt at gå mere aktivt ind i konflikten ved at kritisere Israels politik i de besatte områder. Blandt andet har EU-kommissionen kritiseret den fortsatte udbygning af bosættelserne på Vestbredden. Desuden har flere europæiske politikere foreslået, at EU ophæver de gunstige samhandelsaftaler med Israel for at presse landet til at arbejde for en fredelig løsning på konflikten. I juli 2010 kritiserede EU's udenrigschef, Catherine Ashton, desuden Israel for at de mange restriktioner, de lægger på indbyggerne i Gaza ved at holde grænseovergangene lukkede og forhindre nødhjælp og forsyninger og varer i at komme ind og ud. EU overvejer at sende observatører til Gaza for at overvåge de israelske myndigheders adfærd, men indtil videre har Hamas afvist at samarbejde med EU-observatørerne.

Hvilken rolle har Rusland spillet?

Rusland støttede Israels oprettelse i 1948 og var det andet land - efter USA -, der anerkendte staten Israel. Det var hovedsageligt på grund af kibbutz-bevægelsens socialistiske islæt. Rusland valgte senere at støtte de arabiske lande, hvilket var medvirkende til, at USA allierede sig tæt med Israel. Rusland har dog i flere årtier ikke spillet nogen nævneværdig rolle i forsøget på at løse konflikten. Dog var Rusland blandt de fire lande i den kvartet, som udarbejdede den såkaldte Køreplan for Fred. Desuden besluttede Rusland i 2010 at levere 50 pansrede køretøjer til Det Palæstinensiske Selvstyres sikkerhedsstyrker på Vestbredden, en konkret markering af fortsat støtte til palæstinenserne.

Hvilken rolle har Tyrkiet spillet?

Tyrkiet har generelt været mere imødekommende over for Israel end de arabiske lande, og siden 1996 har Israel og Tyrkiet været forbundet af en militærstrategisk alliance, og der har været løbende dialog mellem de to lande. Men efter at Tyrkiet i 2001 fik en islamisk baseret regering, har udmeldingerne fra den tyrkiske regering været mere svingende og generelt mere kritiske over for Israel end tidligere, hvilket har kølnet forholdet mellem de to lande.

I den brede tyrkiske befolkning er der stor sympati for den palæstinensiske befolkning, der opfattes som 'muslimske brødre', ligesom der kan spores voksende anti-amerikanisme. I den sekulære tyrkiske elite er der dog en udbredt opfattelse af værdimæssigt fællesskab mellem Israel og Tyrkiet, idet begge lande kan karakteriseres som ikke-arabiske demokratier, der er strategisk allierede med USA.

Nogle forskere og debattører med speciale i Mellemøsten har peget på Tyrkiet som mulig mægler i konflikten mellem Israel og de arabiske lande, idet Tyrkiet som sekulært, ikke-arabisk, men også muslimsk domineret land deler karakteristika med begge parter i konflikten. Den tyrkiske regering har også foreslået sig selv som mægler i Israel-Palæstina-konflikten, dog uden at det for alvor vundet genklang i det internationale samfund. Tyrkiets sammensatte forhold til Israel beskrives i kapitel 10 i bogen "Tyrkiet en del af EUropa?" (se kilder).

En episode, der fandt sted i maj 2010, forværrede desuden forholdet mellem de to lande: En skibskonvoj på vej til Gaza med nødhjælp blev angrebet af israelske styrker, og ni blev dræbt. Angrebet medførte hård international kritik, og en FN-undersøgelse offentliggjort i september 2010 (se kilder) konkluderede, at den israelske aktion var et brud på internationale konventioner.

Konfliktens svære spørgsmål

Hvad er konfliktens sværeste spørgsmål?

Hver gang, der kaldes til forhandlinger mellem israelere og palæstinensere, tales der om, at de to parter stadig mangler at løse de 'svære' spørgsmål. Disse er i hovedtræk: Jerusalem's endelige status, bosættelserne på

Vestbredden og de fortsatte udvidelser heraf (særligt i Østjerusalem), det palæstinensiske flygtningeproblem og den endelige grænsedragning mellem den israelske og den kommende palæstinensiske stat. Desuden udgør de begrænsede vandressourcer i Mellemøsten en væsentlig kilde til fortsat konflikt.

Hvad er problemet omkring Jerusalems endelige status?

Både Israel og palæstinenserne kræver byen som hovedstad, idet byen er hellig for begge folk. For jøderne er det helligste sted Grædemuren, og for alverdens muslimer og de fleste palæstinensere er al-Aqsa moskeen et af de helligste steder. Ironisk nok grænser Grædemuren bogstavelig talt op til al-Aqsa moskeen. Under Seksdageskrigen i 1967 erobrede Israel den østlige del af Jerusalem, som primært var beboet af arabere, og i 1980 annekterede Israel officielt Østjerusalem. Det skete, da det israelske parlament, Knesset, vedtog en lov, som erklærede, at det "forenede Jerusalem er Israels evige hovedstad" - i modstrid med flere FN-resolitioner, der kræver total israelsk tilbagetrækning fra de besatte områder. Hele byen er fortsat under israelsk kontrol, men i den gamle bydels arabiske kvarter bor en stor gruppe palæstinensere, og for de fleste palæstinensere er det umuligt at forestille sig en palæstinensisk stat uden hovedstad i Østjerusalem.

Hvad er problemet omkring de jødiske bosættelser?

Israelere har i stort tal bygget byer, de såkaldte bosættelser, i de besatte områder. De fleste internationale jurister anser bosættelserne for at være et brud på den fjerde Geneve-konvention, som omhandler beskyttelsen af civile i krigstid og under en fremmed magts besættelse. Blandt andet har FN vedtaget flere resolutioner, der slår fast, at bosættelserne er i strid med den fjerde Geneve-konvention. En oversigt over disse resolutioner findes på hjemmesiden for Folkekirkens Nødhjælp (se kilder).

I 2005 trak Israel sig ud af Gaza og rømmede bosættelserne, men bosættelserne på Vestbredden udbygges fortsat og antallet af bosættere her er nu vokset til ca. 300.000, og hertil kommer mindst 200.000 i Østjerusalem. Senest er forhandlingerne mellem Israel og palæstinenserne brudt sammen i efteråret 2010, fordi Israel ikke forlængede det stop for nye bosættelser, som havde været i funktion i ti måneder. Palæstinenserne vil have, at israelerne forlader bosættelserne, da de opdeler Vestbredden i små usammenhængende områder. , og den fortsatte udbygning af bosættelserne er en kilde til voldsom vrede og frustration.

Hvad består det palæstinensiske flygtningeproblem i?

Under krigen i 1948-49 flygtede i alt 958.000 palæstinensere - det vil sige 70% af områdets palæstinensiske indbyggere - og under Seksdageskrigen i 1967 måtte 220.000 af disse flygte igen, mens yderligere cirka 300.000 blev flygtninge for første gang. Disse flygtninge bor i dag i lejre i de besatte områder, i nabolandene Jordan, Syrien og Libanon samt i resten af verden (blandt andet Danmark), og de har - ligesom deres børn og børnebørn - ikke mulighed for at vende tilbage til Palæstina.

Ifølge opgørelser fra UNRWA (se kilder) udgør gruppen af palæstinensere i eksil over 4 millioner personer. Palæstinenserne kræver, at samtlige flygtninge får lov til at vende tilbage til deres oprindelige landsbyer i Israel eller alternativt får erstatning, og de henviser til FN-resolution 194 (se kilder), hvor det blandt andet hedder: "at flygtninge, som ønsker at vende tilbage til deres hjem og leve i fred med deres naboer, skal gives lov til at gøre dette tidligst muligt, og at kompensation skal udbetales til dem der vælger ikke at vende hjem, for tab af eller skade på ejendom, som, ifølge international lovgivning eller som gengæld, skal erstattes af den ansvarlige regering eller de ansvarlige myndigheder; instruerer Forsoningskomiteen til at sørge for repatriering, genhusning og økonomisk og social rehabilitering af flygtningene samt udbetaling af kompensation."

Hvorfor kan flygtningene ikke vende tilbage?

Israelerne vil ikke anerkende, at de har været årsag til flygtningeproblemet og nægter derfor at lade flygtningene vende tilbage. Indtil videre afviser de også enhver tanke om erstatning. Argumentet for denne

afvisning er, at de fleste palæstinensere forlod området frivilligt og ikke som følge af israelske krigshandlinger. Denne officielle israelske forklaring har flere israelske historikere dog undsagt i løbet af de seneste år. Det gælder blandt andet Ilan Pappé, der i bogen "Det moderne Palæstinas historie. Et land, to folk" (se kilder) argumenterer for, at jøderne allerede inden krigsudbruddet i 1948 havde en plan for, hvordan de kunne fordrive den indfødte arabiske befolkning og kolonisere deres jord.

Hvilken rolle spiller den demografiske udvikling for flygtningespørgsmålet?

Israellerne frygter, at de vil komme i mindretal i Israel, hvis samtlige flygtninge får ret til at vende tilbage, og de ønsker derfor, at disse flygtninge enten skal integreres i de samfund, hvor de bor nu, eller i en kommende palæstinensisk stat. Nogle israelere argumenterer for, at Israel vil blive overbefolket, hvis de palæstinensiske flygtninge får ret til at vende tilbage.

For mange palæstinensiske flygtninge virker det paradoksalt, at de er forhindret i at vende tilbage til deres eget eller deres forældres oprindelsesland, mens jødiske indvandrere flytter til Israel i hundredtusindvis. Ifølge israelsk lov har enhver jøde, samt børn eller børnebørn af en jøde mulighed for at emigrere til Israel og blive israelsk statsborger, og siden statens oprettelse har flere millioner jøder bosat sig i Israel. Alene i løbet af de sidste 10-15 år har næsten en million indvandrere fra de tidligere sovjetrepublikker slået sig ned i Israel. Kultursociolog Birgitte Rahbek skriver i sit bidrag til antologien "På tærsklen til fred? Al-Aqsa antifadaen og fredsprocessen i Mellemosten" (se kilder) om denne indvandringsbølge: "Det har i øvrigt senere vist sig at 325.000 af dem ikke var jøder; tallet svarer nogenlunde til antallet af palæstinensiske flygtninge i Libanon, men hele verden nikker fortsat forstående når Israel siger at de naturligvis ikke kan tage så mange palæstinensiske flygtninge tilbage."

Hvad er problemet med den endelige grænsedragning?

Palæstinenserne ønsker, at Israel skal trække sig tilbage til 1967-grænserne - altså de grænser, der eksisterede før Seksdageskrigen i 1967 - men intet tyder på, at israelerne vil gå med til det. Især anser Israel Jordandalen, der er grænseområdet mellem Vestbredden og Jordan, for strategisk vigtig for landets sikkerhed. Problemet omkring grænsedragningen er blevet yderligere skærpet, af at israelerne er begyndt at opføre den såkaldte separationsbarriere eller sikkerhedsmur, af Den Internationale Domstol betegnet 'muren' mellem Israel og de besatte områder. Muren, som rækker langt ind på Vestbredden, har inddraget store mængder palæstinensisk landbrugsjord og isoleret hundredtusinder af palæstinensere i deres landsbyer.

Fredsforhandlinger og fremtidsperspektiver

Hvad var Køreplan for Fred?

Køreplan for Fred, som egentlig hed "Et præstationsbaseret vejkort for en permanent tostatsløsning på den israelsk-palæstinensiske konflikt", var et forhandlingsudgangspunkt, som den såkaldte Mellemost-kvartet, USA, FN, EU og Rusland, præsenterede for israelerne og palæstinenserne i 2003. Planen var blevet til under Danmarks EU-formandskab i 2002, og den daværende danske udenrigsminister, Per Stig Møller (K), spillede en betydelig rolle i udarbejdelsen af planen. I december 2003 tilsluttede både Israels daværende ministerpræsident Ariel Sharon og det palæstinensiske selvstyres repræsentanter sig planen. Køreplanen havde som mål, at Israel skulle trække sig tilbage til grænserne fra før krigen i 1967, og at der skulle oprettes en palæstinensisk stat. Men de præcise retningslinjer herfor var ikke beskrevet i planen, og et blev overladt til de to parter at nå til enighed om dette spørgsmål samt om spørgsmålet om Jerusalems status og de palæstinensiske flygtnings fremtid, og mange eksperter påpegede efter køreplanens lancering, at den næppe kunne realiseres, fordi den overlod ansvaret for at løse alle de sværeste spørgsmål til de to parter selv

Køreplanen har da også stort set ligget død siden sin lancering, og målet om, at en palæstinensisk stat skulle oprettes i 2005 er igen og igen blevet udskudt.

Hvordan har situationen udviklet sig, siden Barack Obama trådte til som USA's præsident?

Obama gjorde fra begyndelsen af sin præsidentperiode klart, at han ville prioriteret en løsning på Israel-Palæstina-konflikten højt, og i september 2010 lykkedes det for Obama og hans udenrigsminister Hillary Clinton, at få de to parter til at genoptage de direkte fredsforhandlinger. Det ambitiøse mål var, at forhandlingerne skulle føre til en løsning inden for et år. Men allerede få uger senere brød forhandlingerne sammen. Israel valgte ikke at forlænge et 10 måneder langt forbud mod at bygge nye bosættelser på Vestbredden. Tværtimod lancerede regeringen nye byggeplaner, herunder i Østjerusalem. Som reaktion herpå forlod palæstinenserne forhandlingerne.

I slutningen af november 2010 vedtog det israelske parlament, Knesset, imidlertid en lov, der betyder, at der skal en folkeafstemning til, for at Israel kan trække sig tilbage fra det annekterede Østjerusalem og Golanhøjderne. Denne beslutning udgør yderligere en forhindring for en fortsættelse af forhandlingerne - og for en eventuel fremtidig fred.

Hvad er forudsætningen for, at der kan opnås en fredelig løsning?

Politikens mellemøstekspert og seniorkorrespondent med speciale i Israel, Herbert Pundik, udtrykker det således i analysen "Obama skal sætte Israel på plads" i Politiken 20. december 2008 (se kilder): "Hovedproblemet er splittelsen mellem Hamas og Fatah, der gensidigt afviser modpartens legitimitet. Før palæstinenserne finder vej til national samling og forlig, er der ingen udsigt til, at en israelsk regering vil slutte fred. Israel kan ikke slutte en hel fred, med alt hvad dette betyder af likvidering af bosættelser i de besatte områder, gendeling af Jerusalem osv., med repræsentanterne for en halv nation."
· Internationalt pres på parterne:

Andre iagttagere lægger vægt på, at parterne - særligt Israel - ikke vil indgå et kompromis uden pres fra det internationale samfund, særligt USA og FN, og at særligt USA skal sætte Israel under stærkt pres, hvis der skal opnås en varig fred. I sin analyse "Obama skal sætte Israel på plads" 20. december 2008 (se kilder) skriver Politikens seniorkorrespondent Herbert Pundik: "For Obama gælder det om at sikre, at den nuværende situation ikke forringes, at den sidste chance for en politisk løsning ikke forpasses. I morgen kan det være for sent, hvis et Israel under Benjamin Netanyahu får lov til at fremture, som det var rutinen under George W. Bush.

Obama skal hårdt og brutalt sende Israel et budskab. Hertil og ikke længere. Intet byggeri i bosættelserne, ingen forsøg på at etablere nye territoriale kendsgerninger i den palæstinensiske del af Jerusalem. Han skal betyde Israel, at dette krav er i USA's nationale interesse, og advare mod at gå på tværs af denne."

I en anden analyse, "Palæstinenserne spiller deres kort dårligt", trykt knap to år senere, 30. oktober 2010 (se kilder) konkluderer samme skribent: "Præsident Barack Obama kan tilsyneladende ikke. Ministerpræsident Benjamin Netanyahu vil tilsyneladende ikke, og det palæstinensiske selvstyres præsident, Mahmoud Abbas, aner tilsyneladende ikke sine levende råd. Det er stemningen i Ramallah, palæstinenserne hovedstad, der var tænkt som midlertidig, indtil den kunne flytte til den østlige, arabiske del af Jerusalem. Nu ser den ud til at få permanent karakter. Der bliver ingen palæstinensisk stat. Det er stemningen blandt politiske ledere i byen og flertallet af diplomaterne, der bemander udenlandske repræsentationer. Kun få har tillid til, at den amerikanske sponsorerede forhandlingsrunde mellem Netanyahus koalitionsregering af nationalistiske og religiøse ekstremister, og Mahmoud Abbas, der repræsenterer en hensygnende Fatahbevægelse, vil give resultat."

Hvad er alternativet til en to-statsløsning?

Alternativet er én fælles stat for palæstinensere og israelere, en såkaldt binational stat. Denne løsning blev indtil for nylig anset for helt urealistisk, men nævnes nu af flere iagttagere og eksperter som en mulig løsning, hvilket beskrives i artiklen "Nu taler også israelerne om én stat til de to folk" i Information 1. august 2010 (se kilder). Fordelene ved en sådan løsning vil for Israel være, at de undgår at skulle afgive hele Vestbredden med de mange bosættelser. Til gengæld vil der opstå det problem, at palæstinenserne i løbet af en generation vil udgøre flertallet i en fælles stat, og en sådan situation er for mange israelere et mareridt-scenarium, idet det vil betyde en ende på Israel som en israelsk-jødisk stat. Som Israel-eksperten Herbert Pundik skriver i analysen "Palæstinensere spiller deres kort dårligt" i Politiken 30. oktober 2010 (se kilder): "Hvis USA ikke kan og Israel ikke vil oprette en palæstinensisk stat, er løsningen én stat for de to folk, en binational stat, hvor palæstinenserne i løbet af en generation vil udgøre et flertal. Det vil stille de jødiske israelere i den situation, at de skal vælge mellem at indføre et mindretalsdiktatur og erkende, at Israel ikke længere er et demokrati, eller at opgive drømmen om en jødisk stat. En demokratisk og jødisk stat er umulig."

Netop derfor mener en del eksperter da også fortsat, at en to-statsløsning er den eneste realistiske mulighed. Chefredaktøren på den israelske oppositionsavis Ha'aretz, Amos Schocken, siger således i artiklen "Behersket håb om fred" i Information 3. september 2010 (se kilder): "Der er ikke politisk opbakning til ideen om en fælles stat for både jøder og palæstinensere, hverken i Israel eller blandt palæstinenserne. Højrefløjen støtter ideen, men kun fordi det giver dem mulighed for at annektere Vestbredden til Israel. Gaza taler de slet ikke om, for så vil den demokratiske situation jo tvinge dem til at opgive Israel som en overvejende jødisk stat." Han bakkes op af den israelskfødte forsker Yossi Mekelberg, der i samme artikel siger: »Det, der er på bordet i Washington, er udelukkende en to-statsløsning. Ideen om én fælles stat er noget, der er undfanget i et intellektuelt elfenbenstårn.«

Men løsningen muligheden af en enhedsstat diskuteres fortsat, også på gadeplan, fremgår det af reportagen 'Grundlæggende kan vi ikke lide hinanden' i Information 28. august 2010 (se kilder): "flere palæstinensere nu foretrækker en jødisk domineret enhedsstat frem for økonomisk og social ruin i egne frimærker på Vestbredden og Gaza. Hvad der hidtil har været intellektuel skolastik blandt arabiske akademikere er nu politisk paratviden i åben snak, jeg ikke har hørt før."

Kilder

Internationale og udenlandske love, konventioner og resolutioner

[FN - United Nations](#). Fra hovedsiden er der adgang til diverse undersider og dokumentoversigter, bl.a. FN's hjemmeside om international lov, menneskerettigheder og humanitære spørgsmål

[FN's hjemmeside om international lov](#)

[FN's hjemmeside om menneskerettigheder](#)

[FN's hjemmeside om humanitære spørgsmål](#)

Internationale og udenlandske rapporter og undersøgelser

["Preliminary statement. 'Palestinian election overcomes difficult and tense conditions but highlights challenges that lie ahead."](#)

["Report of the international fact-finding mission to investigate violations of international law, including international humanitarian and human rights law, resulting from the Israeli attacks on the flotilla of ships carrying humanitarian assistance" \(September 2010\):](#)

["Report of the United Nations Fact Finding Mission on the Gaza Conflict" \(Goldstone-rapporten\)](#)

["Four Years - Intifada, Closures and Palestinian Economic Crisis. An Assessment". World Bank". oktober 2004.](#)

["Report on the Transparency International Global Corruption Barometer 2003".](#) Transparency International, 2003.

["Jenin: IDF Military Operations".](#) Human Rights Watch, 2002.

["First GCMHP Study on the Psychosocial Effects of Al-Aqsa Intifada".](#) 2001.

["Report of the Secretary-General prepared pursuant to General Assembly resolution ES-10/10 \(Report on Jenin\)".](#) UN, 2002.

Fredsftaler og forhandlingspapirer

["Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements"](#) (Oslo 1):

["Agreement on the Gaza Strip and the Jericho Area"](#) (Gaza-Jeriko-aftalen):

["Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip"](#) (Oslo 2):

Israelske myndigheder

[Knesset.](#) Det israelske parlament:

[Det israelske udenrigsministerium.](#)

Palæstinensiske myndigheder

[Palestinian Legislative Council](#) Aktivistgruppe etableret i 2003 i protest mod opførelsen af den såkaldte 'sikkerhedsbarriere', som Israel opfører på Vestbredden. Samarbejder med palæstinensiske aktivister og landsbyråd om demonstrationer og aktioner.

Israelske organisationer og partier

[Anarchists Against the Wall \(AATW\)](#)

[Breaking The Silence - Israeli soldiers talk about the occupied territories](#) Organisation for tidligere israelske soldater, der har tjent under den 2. intifada. Har som mål at fortælle den israelske offentlighed om militærets metoder og besættelsens konsekvenser.

[B'Tselem - The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories](#) Organisation for tidligere israelske soldater, der har tjent under den 2. intifada. Har som mål at fortælle den israelske offentlighed om militærets metoder og besættelsens konsekvenser.

[Combatants for Peace](#) Israelsk-palæstinensisk bevægelse bestående af tidligere israelske soldater og tidligere medlemmer af militante palæstinensiske modstandsgrupper, som har besluttet at lægge våbnene og arbejde for fred uden voldelige midler. Arbejder gennem dialog på at afslutte den israelske besættelse af palæstinensisk land og etablere en palæstinensisk stat med hovedstad i Øst-Jerusalem. Har siden 2005 organiseret møder mellem israelere og palæstinensere, der hver især har taget del i konflikten med voldelige midler.

[Gush Shalom \(Fredsblokken\)](#) Fredsbevægelse stiftet i 1993 i protest mod den israelske regerings tøven over for at implementere Oslo-aftalen og som reaktion på de øvrige fredsorganisationers stigende passivitet. Laver aktioner, demonstrationer og happenings.

[ICAHD - Israeli Committee Against House Demolitions](#) Aktionsgruppe, der siden 1997 med ikke-voldelige midler har forsøgt at stoppe ødelæggelsen af palæstinensiske boliger og landbrugsjord i de besatte områder. Laver også protestaktioner mod opførelsen af den israelske 'sikkerhedsbarriere'.

[IPCRI - Israel/Palestine Center for Research and Information](#) IPCRI blev grundlagt i Jerusalem i 1988 og er den eneste uafhængige palæstinensisk-israelske politiske tænketank i verden. Arbejder med at udvikle holdbare løsninger på konflikten

[Likud og Benjamin Netanyahu](#) Hjemmeside for det israelske regeringsparti Likud og ministerpræsident Benjamin Netanyahu

[PCATI - Public Committee Against Torture in Israel](#) Organisation etableret i 1990 i protest mod den systematiske brug af tortur i det israelske militær, politi og fængselsvæsen. Bekæmper tortur mod alle ofre for den israelske praksis, både palæstinensere, israelere og arbejdsmigranter og andre indvandrere.

[Shalom Achshav \(Fred Nu\)](#) Den største israelske græsrodsbevægelse nogensinde. Blev grundlagt i 1978 af 348 militærfolk, som på baggrund af deres erfaringer i militæret konkluderede, at kun en politisk forhandlingsløsning kunne sikre freden i Mellemøsten.

[Yesh Gvul \(Der er en Grænse\)](#) Israelsk organisation for militærnægtere, der opstod i forbindelse med Israels invasion af Libanon i 1982 arbejder for fred mellem Israel og palæstinenserne ved at støtte de soldater, der nægter at udføre bestemte aktioner i de besatte områder. De argumenterer for, at Israels politik i de besatte områder skader Israels interesser på langt sigt.

Palæstinensiske organisationer og partier

[Addameer - Prisoners Support and Human Rights Association](#): Organisation, hvis navn på arabisk betyder 'samvittighed'. Støtter palæstinensiske fanger, især politiske fanger, og bekæmper brud på menneskerettighederne, bl.a. tortur. Etableret i 1992. Samarbejder med andre ngo'er og internationale organisationer som Amnesty International.

[Al-Awda](#) Græsrodsbevægelse, som blev etableret i 2000 som reaktion på stagnation i fredsprocessen. Oplyser om de palæstinensiske flygtninges situation og om den FN-resolution, der giver dem ret til at vende tilbage til deres oprindelsesland.

[Anti-Apartheid Wall Campaign](#). Græsrodsbevægelse mod den israelske sikkerhedsmur. Bevægelsen og dens kampagneaktiviteter koordineres af the Palestinian Environmental Nongovernmental Organizations Network (PENGON). Giver blandt andet stemme til de landmænd, hvis jord er blevet beslaglagt i forbindelse med opførelse af sikkerhedsmuren.

[BADIL](#) - Resource Center for Palestinian Residency and Refugee Rights: Center, der siden 1998 har arbejdet på at informere om de palæstinensiske flygtninges rettigheder. Arbejder tæt sammen med flygtninge i flere af de store lejre i arabiske lande.

[Gaza Community Mental Health Program](#) Danskstøttet organisation, som arbejder med støtte til palæstinensere med psykiske problemer. Udgiver rapporter om intifadaen og besættelsens konsekvenser for palæstinenserens mentale sundhed.

[Al-Haq](#) Menneskerettighedsorganisation med base i Ramallah på Vestbredden. Etableret i 1979 for at beskytte menneskerettighederne i de besatte områder. Dokumenterer overgreb og brud på menneskerettighederne, begået både af israelske og palæstinensiske myndigheder. Anlægger retssager om brud på menneskerettighederne ved lokale, nationale og internationale domstole.

[Palestinian Centre for Human Right](#). Menneskerettighedscenter, som siden 1995 har beskæftiget sig med forholdene i de besatte områder, særligt Gazastriben. Centrets ledes af palæstinensiske advokater og menneskeretsaktivister, som arbejder på at beskytte menneskerettighederne og udvikle demokratiske institutioner og et aktivt civilsamfund i det palæstinensiske selvstyre.

[Ezzedeem Al-Qassam Brigades - Information Office](#) Officiel hjemmeside for den militante fløj af Hamas. Etableret i 1992. Har blandt andet udført angreb for at forhindre processen frem mod Oslo-aftalerne. Står fortsat stærkt i Gaza.

[The Institute for Palestine Studies](#). Arabisk forskningsinstitution, som er det eneste institut i verden, der alene beskæftiger sig med konflikten mellem israelere og palæstinensere. Blev oprettet i Beirut i 1963.

[Palestinian Centre for Human Rights](#) Menneskerettighedscenter med base i Gaza. Har siden 1995 har beskæftiget sig med forholdene i de besatte områder, særligt Gazastriben. Centrets ledes af palæstinensiske advokater, som arbejder på at beskytte menneskerettighederne og udvikle demokratiske institutioner og et aktivt civilsamfund i det palæstinensiske selvstyre.

[Palestinian Information Center](#) Hamas-side om Palæstina

[PLO Negotiations Affairs Department \(NAD\)](#): PLO-forhandlingsgruppe etableret i Gaza i 1994 for at følge og initiere implementeringen af Oslo-aftalen. Har i dag kontor både i Gaza og i Ramallah på Vestbredden.

[PMRS - Palestinian Medical Relief Society](#) Græsrodsorganisation, der siden 1979 har arbejdet med sundhedsforhold. Består af palæstinensiske læger og andet sundhedspersonale, som arbejder på at etablere et velfungerende sundhedsvæsen og kompensere for konsekvenserne af den israelske besættelse.

[PPP - Palestinian People's Party](#)

Internationale og udenlandske organisationer

[Human Rights Watch](#) - tema om Israel-Palæstina-konflikten. International organisation, der overvåger menneskerettighederne, og har Israel og de besatte områder som et særligt fokusområde.

[OCHA-oPt - United Nation's Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - occupied Palestinian Territories](#) FN-kontor etableret i slutningen af 2000 som reaktion på den forværrede humanitære situation på Vestbredden og i Gaza. Koordinerer nødhjælp og humanitær bistand i de besatte områder og overvåger Israels opførelse af den såkaldte sikkerhedsbarriere samt konsekvenserne heraf.

[UNRWA](#) - United Nations Relief and Works Agency (for Palestine Refugees in the Middle East). FN's særlige organisation for palæstinensiske flygtninge.

Organisationer og kampagner i Danmark

[Boycot Israel](#). Tværpolitisk kampagne, der arbejder for en boykot af Israel, som skal tvinge landet til at implementere FN-resolutioner og international lov. Støttes blandt andet af fagforeninger samt flere venstrefløjsspartier.

[Dansk Palæstinensisk Venskabsforening \(DPV\)](#). Forening stiftet kort tid efter udbruddet af den første intifada som et udtryk for solidaritet med det palæstinensiske folk. Foreningen har til formål at øge forståelsen for det palæstinensiske folks skæbne og støtter palæstinenserne krav om national selvbestemmelse. Udgiver tidsskrifterne Palæstina Nyt og Palæstina-Orientering.

[Det palæstinensiske netværk i Danmark](#). Nyetableret platform for palæstinensere, som vil arbejde for at forbedre palæstinenserne muligheder og medvirken i det danske samfund. Netværket vil blandt andet koordinere aktiviteter, som forebygger fordomme og fremmedgørelse og formidler viden om palæstinenserne og deres baggrund.

[Dansk-Israelsk Forening](#). Venskabsforening, som har til formål at udbrede kendskabet til Israel og jødisk kultur, støtte forbindelser mellem Danmark og Israel og modvirke anti-israelske holdninger. Foreningen arrangerer foredrag, udstillinger, koncerter m.m.

[Folkekirkens Nødhjælp](#). Dansk nødhjælpsorganisation, som har de besatte områder som et af sine fokuspunkter. Har kritiseret opførelsen af Israels sikkerhedsmur. På hjemmesiden er der opdaterede oplysninger om udviklingen i Israel og de besatte områder samt henvisninger til diverse FN-resolutioner.

[Palæstina Fredsvagter](#). Netværk bestående af tidligere fredsvagter, som har været i de besatte områder som en del af den internationale bevægelse af fredsvagter. Fredsvagterne gennemfører ikke-voldelige aktiviteter, som skal besværliggøre israelernes besættelse af palæstinensiske områder og gøre opmærksom på besættelsens konsekvenser for palæstinenserne

Nyheds- og baggrundssites i Danmark

www.dr.dk/gymnasium - klipsamling om Israel-Palæstina-konflikten og dens baggrund

[Leksikon for det 21. århundrede](#). Netleksikon med opslag om en lang række internationale spørgsmål og væsentlige personer. Israel-Palæstina-konflikten er dækket via en række forskellige opslag.

[Videncenter om det moderne Mellemøsten](#) Videncenter under Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet. Database med ældre magasinartikler og samt nyere artikler om Mellemøsten - med fokus på politik og økonomi.

[Palæstina Info](#). Hjemmeside oprettet på initiativ af Dansk-Palæstinensisk Venskabsforening med bidrag af diverse fagfolk inden for historie, religion, jura, politik.

Nyheds- og baggrundssites i udlandet

[Arab Gateway - the Palestinian Intifada](#). Hjemmeside om de arabiske lande, herunder om intifadaen. Links til forskellige nyhedskilder, rapporter, officielle hjemmesider m.m.

[BBC News - Middle East](#). BBC's hjemmeside om Mellemøsten, herunder Israel-Palæstina-konflikten. Har blandt andet profiler af de vigtigste personer, analyser, radioindslag mm.

[Guardian Unlimited - Special report: Israel & the Middle East](#). The Guardian's nyhedssite om Israel-Palæstina-konflikten. Med historiske oversigter og baggrundsartikler om blandt andet religion samt tv- og radioklip.

[Haaretz Daily](#). Liberal israelsk avis, der især er kendt for sine kommentarer og analyser om internationale forhold, blandt andet Israel-Palæstina-konflikten.

[Jerusalem Post](#). Konservativ pro-israelsk avis. Dækker løbende konflikten.

[Middle East Policy Council](#). Amerikansk organisation og tænketank, som siden 1981 har publiceret politiske analyser af situationen i Mellemøsten - med fokus på konflikten mellem Israel og palæstinenserne. Udgiver tidsskriftet Middle East Policy, arrangerer konferencer for amerikanske politikere og workshops for gymnasielærere.

[Middle East Report Online: http://www.merip.org/mero/mero.html](http://www.merip.org/mero/mero.html) Websted med gratis nyhedsanalyser og kommentarer, som supplerer det trykte kvartalsmagasin Middle East Report. Analyser og kommentarer skrives af arabiske og amerikanske universitetsforskere og andre eksperter

[Palestine Chronicle](#). Internet-magasin, der har til formål at fungere som alternativ til vestlige medier.

Skribenterne er internationalt kendte debattører, forskere og analytikere, som især skriver om forholdene for undertrykte folk, blandt andet de palæstinensiske flygtninge og indbyggerne i de besatte områder.

[Palestine Monitor](#) Hjemmeside, hvor et netværk af palæstinensiske forfattere, journalister og debattører offentliggør analyser og kommentarer om konsekvenserne af den israelske besættelse. Etableret i december 2000 som reaktion på det, netværket oplevet som en mangelfuld og tendentiøs mediedækning af situationen i de besatte områder.

[Question of Palestine - FN's temaside om Israel-Palæstina-konflikten](#) Oversigt over historien fra 1917 til nutiden med henvisning til væsentlige dokumenter, kortsamling og særlige spørgsmål. Adgang til database med FN dokumenter relateret til den arabisk-israelske konflikt siden 1946.

Avisartikler

Nauntofte, Jens Trækker Hamas det længste strå? Information, 2010-11-14.

Pundik, Herbert: Palæstinensere spiller deres kort dårligt. Politiken, 2010-10-30. [bibliotek.dk](#)

Shabi, Rachel: Så let køber du et bosætterhus på Vestbredden. Information, 2010-10-03. [bibliotek.dk](#)

Aagaard, Charlotte: Behersket håb om fred. Information, 2010-09-03.

Trads, David: Nu handler det om Mellemøsten, Afghanistan og Iran. Berlingske Tidende, 2010-08-22.

Ellegaard, Lasse: 'Grundlæggende kan vi ikke lide hinanden'. Information, 2010-08-20. [bibliotek.dk](#)

Ellegaard, Lasse: Nu taler også israelerne om én stat til de to folk. Information, 2010-08-01. [bibliotek.dk](#)

Ellegaard, Lasse: Murens grumme symbolik. Information, 2010-07-29.

Ziadeh, Hanna: Araberne har vendt palæstinenserne ryggen. Politiken, 2010-07-05.

Pundik, Herbert: Netanyahu vil krakelere under pres. Politiken, 2010-05-02.

Bahl, Mikkel: Israel må rive muren ned. Politiken, 2009-07-20.

Pundik, Herbert: Obama skal sætte Israel på plads. Politiken, 2008-12-20.

Issa, Mahmoud og Trine Pertou Mach: Palæstina - en forsvunden stat. Politiken, 2007-06-01. [Kronik. bibliotek.dk](#)

Heine, Thomas: Nu begynder alvoren for Abbas. Jyllands-Posten, 2005-01-11. [bibliotek.dk](#)

Jensen, Jesper Vind og Wivel, Klaus: 4 milliarder euro senere. Weekendavisen, 2004-12-03. [bibliotek.dk](#)

Rodgers, Mette Jørgensen: Er viljen til stede? Information, 2004-11-17.

Ritzau: USA-veto i FN til fordel for Israel. Flensborg Avis, 2004-10-07.

Madsen, Lars: Fredsbevægelse sygner hen. Information, 2002-08-16.

Fafner, Hans Henrik: Den konstante frygt for 'næste gang'. Information. 2002-01-26. [bibliotek.dk](#)

Nielsen, Jakob: Børn kæmper de voksnes krig. Politiken, 2001-12-18.

Magasinartikler

Fire års intifada - en statistik. Palæstina Nyt, nr. 4/ december 2004.

Palæstina-Orientering 25 års jubilæums nummer. Dansk-Palæstinensisk Venskabsforening, nr. 1/2004.

Andersen, Lars Erslev: Efter Arafat - myter og ønsketænkning. Mellemøstinformation, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet, Odense, nr. 12/2004. [bibliotek.dk](#)

Bøgesvang, Malene: Den nye zionistiske konsensus. Mellemøstinformation, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet, Odense, nr. 12/2004.

Mosekilde, Anna-Maria: Intifadaens stenkastende drenge. Udtryk for afmagt eller middel til anerkendelse?. Mellemøstinformation, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet, Odense, nr. 10/2004. [bibliotek.dk](#)

Segal, Sune: Den israelske mur. En kommende grænse? Mellemøstinformation, Center for Mellemøststudier, Syddansk Universitet, Odense, nr. 12/2002.

Gram, Bettina (red.): Unge i konflikt. Israel og Palæstina: unge øjenvidner taler ud, temanummer af Zapp jorden rundt, Mellemfolkeligt Samvirke, nr. 2/maj 2001. bibliotek.dk

Iversen, Morten Valbjørn: Al-Aqsa intifadaens hjemmefronter, Mellemøstinformation, nr. 7, juli 2001. bibliotek.dk

Radioindslag

["Flere religiøse argumenter i Israel-Palæstina konflikten"](#). DR P1 Religionsrapport. 17. maj 2010. Udsendelse om den øgede religiøse bevidsthed på begge sider af konflikten. På den palæstinensiske side giver det sig blandt andet udslag i støtte til de politiske partier Hamas og Hizbollah.

["En palæstinensisk Mandela"](#). DR P1. 16. maj 2010. Tilrettelagt af Helle Schiøler Kjær. Portræt af den palæstinensiske politiker Marwan Barghouti, der sidder i israelsk fængsel, idømt fem livstidsdomme for terrorisme. Han er populær blandt palæstinenserne og har været udpeget som kandidat til præsidentposten i de palæstinensiske selvstyreområder. Blandt israelske regeringsmedlemmer er der opbakning til, at Barghouti løslades, så han kan træde ind på den politiske scene og være med til at skabe fred i området.

["Et splittet Palæstina kan blot se til."](#) DR P1 Orientering. 14. maj 2010. Indslag om de fortsatte bosættelser i Østjerusalem - og om den politiske splittelse blandt palæstinenserne.

["Palæstinens store og små konflikter"](#). DR P1. 6. marts 2008. Tilrettelagt af Birgitte Rahbek. Udsendelse om konfliktløsning - med fokus på Israel-Palæstina-konflikten, både den overordnede politiske konflikt og hverdagens mindre konflikter, som blandt andet opstår, fordi palæstinenserne frustration over besættelsesmagten giver sig udslag i konflikter i familien og mellem naboer. Om traditionel konfliktløsning, hvor ældre, respekterede mænd mægler i konflikter mellem enkeltpersoner, grupper eller landsbyer.

["Palæstinenserne bliver flere og flere"](#). DR P1 Orientering. 13. februar 2008. Om den voksende palæstinensiske befolkning i Israel, Gaza og Vestbredden, som af mange israelere opfattes som en demografisk bombe under den israelsk-jødiske stat.

["Det palæstinensiske kollaps"](#). DR P1 Debat. 25. juni 2007. Debatudsendelse om de borgerkrigs-lignende tilstande i Gaza, efter at Hamas har overtaget magten i Gaza, mens Fatah fortsat kontrollerer Vestbredden. Medvirkende: Anders Jerichow, kommentator på Politiken, og Bjørn Møller, freds- og konfliktforsker, Dansk Institut for Internationale Studier.

["Israel og Palæstina 40 år senere"](#). DR P1 Orientering. 3. juni 2007. Om situationen i Israel og Palæstina 40 år efter Seksdageskrigen. Om behovet for fredelig sameksistens - og forhindringerne herfor, som bl.a. kan føres tilbage til krigen i 1967.

["På march i Israel"](#). Vita, DR P1. 19. april 2004. 29 min. Interview med tidligere socialrådgiver Kirsten Grosen, 80 år, om hendes oplevelser under en international menneskerettighedsmarch i Israel og Palæstina, hvor hun blandt andet mødte Yassir Arafat.

["Sikkerhedsmuren på Vestbredden"](#). Poul Friis debat. DR P1. 25. februar 2004. 59 min. Debatprogram om den israelske sikkerhedsmur langs grænsen mellem Palæstina og Israel. Gæst: Mellemøstekspert Lars Erslev Andersen.

["FN-udsending Johanne Djurhuus"](#). Koplevs Krydsfelt. DR P1. 21. november 2002. 1 time 44 min. Samtale med Johanne Djurhuus, der har arbejdet for FN's flygtningeorganisation i Gazastriben i knapt et år.

["Det forjættede land"](#). Agenda. DR P1. 28. april 2002. 1 time 28 min. Om zionismen og den jødiske indvandring til Palæstina. I udsendelsen deltager blandt andet ekspert i Gl.Testamente og mellemøstekspert Svend Holm-Nielsen.

["Tre døgn på Vestbredden"](#). Dokumentar. DR P1. 31. marts 2001. 44 min. Om tre døgn i Hebron på Vestbredden, hvor konflikten mellem israelere og palæstinensere er meget markant i dagligdagen.

Tv-indslag, dokumentar- og fiktionsfilm

["Hvem hindrer fred i Mellemøsten?"](#). DR2. Debatten. 21. oktober 2010. Debatudsendelse om konflikten mellem Israel og Palæstina - og udsigterne til en løsning. Medvirkende, bl.a.: Fathi al-Abed fra Dansk Palæstinensisk Venskabsforening, Israels ambassadør i Danmark, Arthur Avnon, mellemøstekspert Jørgen Bæk Simonsen, udenrigspolitisk ordfører for Dansk Folkeparti, Søren Espersen.

Bier, Gabriella: "Love during Wartime". 2010 (Sverige). En mellemøstlig Romeo- og Julie-historie om Osama, en palæstinensisk muslim og Jasmin, en israelsk jøde, der bliver forelskede ved første møde og gifter sig i hemmelighed. Ægteskabet er et brud på normer og traditioner, og de tvinges til at bryde op fra deres hjem og ændre deres liv radikalt. Filmen viser den modstand, de møder, og deres kamp for at skabe et liv sammen.

Shargawi, Omar: "Fra Haifa til Nørrebro". 2010. Dokumentarfilm om en palæstinensisk mands flygt fra Israel til Nørrebro. Lavet af hovedpersonens søn.

Geller, Leon & Marcus Vetter: "Heart of Jenin". 2008. Dokumentarfilm, der tager udgangspunkt i en meget omtalt hændelse under den israelske invasion af flygtningelejren og byen Jenin: En palæstinensisk dreng bliver dræbt af en israelsk soldat. Hans forældre vælger, at sønnens organer må bruges til at redde andre børns liv – heriblandt også israelske børn.

Riklis, Eran: "Citronlunden". (Frankrig, Tyskland, Israel), 2008. Spillefilm om en palæstinensisk kvinde, der bliver tvunget til at forlade sin citronlund, da den israelske forsvarsminister bliver hendes nabo. Citronlunden udpeges som en sikkerhedsrisiko, som den israelske stat vil have fjernet for at forhindre terrorister i at bruge den som skjulested.

"Ouafas Fredsmission (1:8): Arven - kan anerkendelse skabe fred?". DR2, 21. maj 2006. "Ouafas Fredsmission (1:8): Arven - kan anerkendelse skabe fred?". DR2, 21. maj 2006.

Abu-Assad, Hany: "Paradise Now". 2006 (Frankrig, Tyskland, Israel). Palæstinensisk fiktionsfilm om to selvmordsbombere og baggrunden for, at de vælger at sprænge sig selv i luften som en del af deres politiske kamp for et frit Palæstina.

Masri, Mai: Breve til en ven. Det Danske Filminstitut, 2004. Dokumentarfilm om to palæstinensiske piger på 13 og 14 år, som bor i Shatila-lejren i Beirut og Dheisha-lejren i Betlehem. De skriver sammen via e-mail og mødes til sidst på grænsen mellem Israel og Libanon.

Masri, Mai: Børnene fra Shatila. Det Danske Filminstitut, 2004. Palæstinensiske børn fra Shatila-lejren i Beirut fortæller om deres egne oplevelser af livet som flygtninge og deres familiers historier. bibliotek.dk

Pedersen, Jørgen Flindt og Skibsted, Erik: Muren. Uppercut, 2004. Et dokumentarprogram om den såkaldte sikkerhedsmur, israelerne er ved at opføre mellem Israel og Vestbredden. Hertil findes et faktahæfte lavet af Folkekirkens Nødhjælp og Kirkernes Verdensråd. bibliotek.dk

Fred på jord? DR2, 2003. Tv-udsendelse vist 4. januar 2003 som en del af en Temalørdag på DR 2. Udsendelsen indeholder tre indslag: Venner på trods (50 min.), Længslen efter freden (25 min.) og Håbet (100 min.). bibliotek.dk

Krøyer, Bent Erik og Engell, Thomas: Fredsvagten, Sound of Sunrise, 2003. Filmen følger folketingsmedlem for Enhedslisten Pernille Rosenkrantz-Theill, mens hun i en uge er fredsvagt i Israel.

Pedersen, Jørgen Flint og Flindt-Pedersen, Malene: De besatte. Det Danske Filminstitut, 2003. Om fem palæstinenseres liv i Gaza og på Vestbredden under al-Aqsa intifadaen. bibliotek.dk

Shapiro, Justine og B.Z., Goldberg: Håbet. Det Danske Filminstitut, 2003. Filmen følger syv palæstinensiske og israelske børn, som vokser op tæt på hinanden, men alligevel i helt adskilte verdener. De er alle mærket af konflikten mellem israelere og palæstinensere. bibliotek.dk

Alexandrowicz, Ra'anan; Raed Andoni og Atzmor, Liran: Rejsen ind. Belfilms, 2002. Filmen følger en gruppe palæstinensere fra Vestbredden, som tager på en guidet tredages tur til Israel for at være turister i det land, de alle har rødder i eller tilknytning til. bibliotek.dk

Bakri, Mohamed; Kazmus, Ramez; Samidi, Lyad og Pantanella, Leandro: Jenin, Jenin. Arab Film Distribution, 2002. Dokumentarfilm om den israelske hærs besættelse af byen og flygtningelejren Jenin i foråret 2002.

Häusler, Lewis: "Territoriet". 2000 (Israel/Palæstina). Kortfilm om to rivaliserende grupper, en israelsk og en palæstinensisk, der kæmper om retten til den samme fodboldbane.

Liphshitz, Sigalit: "Hanekamp". 2000 (Israel). Kortfilm om en israeler, der ved en palæstinensisk vejblokade møder en tidligere medarbejder fra sin virksomhed.

Relevant faglitteratur

Jerichow, Anders: Mellemøstkonflikter - historie & samfund. Gyldendal, 2009. bibliotek.dk

Pappé, Ilan: Det moderne Palæstinas historie. Et land, to folk. Tiderne Skifter, 2009. bibliotek.dk

Fenger-Grøndahl, Malene: Tyrkiet - en del af EUropa?. Informations Forlag, 2007 bibliotek.dk

Nome, Frida: Martyrbrigaderne. De palæstinensiske selvmordsbombere. Informations Forlag, 2003. bibliotek.dk

Feldt, Jakob og Jensen, Michael Irving (red.): Et andet Israel. Israelske kritikere 2000-2002. Klim, 2002.

[bibliotek.dk](#)

Hansen, Carlo: Kaktussens land. En rejse i selvbedrag. 100 års kamp om Palæstina. Klim, 2002. [bibliotek.dk](#)

Jensen, Michael Irving: Hamas i Gazastriben. Akademisk Forlag, 2002. [bibliotek.dk](#)

Jensen, Michael Irving (red.): På tærsklen til fred? Al-Aqsa antifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten. Gyldendal, 2001. [bibliotek.dk](#)

Jensen, Michael Irving og Laursen, Andreas: Arafats Palæstina. Forventninger og realiteter. Odense Universitetsforlag, 2000. [bibliotek.dk](#)

Rahbek, Birgitte: En stat for enhver pris? Konflikten i Mellemøsten. Forlaget Fremad, 2000. [bibliotek.dk](#)

Relevant skønlitteratur

Abulhawa, Susan: Morgen i Jenin. Gyldendal, 2010. Roman om palæstinensiske Amal, der i 1955 fødes i flygtningelejren Jenin og vokser op i en familie og en tid, der er voldsomt præget af den israelsk-palæstinensiske konflikt [bibliotek.dk](#)

Poulsen, Torben: Allahs riddere. Moskito, 2004. [bibliotek.dk](#)

Clinton, Cathryn: En sten i hånden. Thorup, 2003. Den 11-årige palæstinensiske pige Malaak fortæller om sin familie og livet i Gaza i 1988 under den første intifada. Hendes far forsvinder og hendes bror begynder at kaste sten mod israelerne. [bibliotek.dk](#)

Ghazy, Randa: Drømmen om Palæstina. Borgen, 2003.